

URTËSIA

REVISTË FETARE, SHOQËRORE, ARTISTIKE.

BOTIM I SELISË SË SHENJTË TË

KRYEGJYSHATËS BOTËRORE BEKTASHIANE.

NR. 164 / MAJ-QERSHOR / 2025

**KRYEGJYSHI BOTËROR I BEKTASHINJVE,
HAXHI DEDE EDMOND BRAHIMAJ, NË
AUDIENCË ME PAPA LEONI XIV, NË VATIKAN**

[illegible]

FAQE 35

Nga Kurani Qerim

[illegible]

FAQE 29

PËRGATITËN REVISTËN:
-KUJTIM BORIÇI
-NURI ÇUNI
-SHELDIANA JANO
FOTOGRAF: NURI CUMANI

Kontaktet me redaksinë:
Email: revista.urtesia@yahoo.com
Nr. 164 / Maj - Qershor 2025

**PRINTOHET NË
SHTYPSHKRONJËN
"URTËSIA BEKTASHIANE"**

URTËSIA

REVISTË FETARE, SHQËRËRE, ARTISTIKE.
BOTIM I SËLISË SË SHENJIT TË
KRYEGJYSHATËS BOTËRORE BEKTASHIANE.
NR. 164 / MAJ-QERSHOR / 2025

KRYEGJYSHI BOTËROR I BEKTASHINJVE, HAXHI DEDE EDMOND BRAHIMAJ, NË AUDIENCË ME PAPA LEONI XIV, NË VATIKAN

HAJDAR XHEMIL BABA, KLERIKU TURK, ME KONTRIBUTE TË RËNDËSISHME PËR BEKTASHIZMIN NË SHQIPËRI DHE EUROPE

HADJAR XHEMI BABA, KLERIKU TURK, ME KONTRIBUTE TË RËNDËSHME PËR BECTASHININ NË SHOPËRI TË EUROPË

**PROMOVOHET LIBRI I
KRYEGJYSHIT BOTËROR
BEKTASHIAN, DEDE
EDMOND BRAHIMAJT,
“NEFES-JETA IME”**

[illegible]

FAQE 38

FAQE 9

Hajdar Xhemil Baba, kleriku i lindur në Turqi (Çenakale), ka dhënë një kontribut të rëndësishëm për bektashizmin në Turqi, Francë, Austri, ish-Jugosllavi (etj) dhe së fundi, në Shqipëri. Për këtë, ka një sërë dokumentesh zyrtare të kohës, nga ku kemi shkëputur disa...

Në mjesditet e Odeonit të Selisë së Shenjtë të Kryegjyshitës Botërore Bektashiane, në orën 11:00 të ditës së mërkurë, 21 maj 2025, u bë prezantimi i librit “Nefes-Jeta ime”, i Kryegjyshit Botëror Bektashian, Haxhi Dede Edmond Brahimaj

Në brendësi:

DEDE EDMOND BRAHIMAJ, I FTUAR NË DARKËN SHTETËRORE, SHTRUAR NGA KRYEMINISTRI RAMA, PËR PRESIDENTIN FRANCEZ EMMANUEL MACRON

Më 16 maj 2025, Kryegjyshi Botëror i Bektashinjve, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, ishte i ftuar nderi në darkën shtetërore të organizuar nga Kryeministri i Shqipërisë, z. Edi Rama, dhe bashkëshortja e tij, znj. Linda Rama, për të mirëpritur Presidentin e Republikës Franceze, Sh. T. Z. Emmanuel Macron, dhe Zonjën e Parë, znj. Brigitte Macron. Ceremonia u mbajt në ambientet e Pallatit të Brigadave në Tiranë...

FAQE 7-8

U ORGANIZUA NË PËRMET E FRASHËR AKTIVITETI “NAIM FRASHËRI, EMBLEMA NDRIÇUESE E KULTURËS SHQIPTARE”

Me rastin e 25 majit, ditëlindjes së poetit kombëtar, bektashiut Naim Frashëri, në datat 24 dhe 25, në qytetin e Përmetit dhe Frashër, u zhvillua aktiviteti mbarëkombëtar, “Naim Frashëri, emblema ndriçuese e kulturës shqiptare”. Ky aktivitet u organizua nga Selia e Shenjtë e Kryegjyshit Botëror Bektashian; “Shoqata Atdhetare Kulturore Mbarëkombëtare-Vëllezërit Frashëri”; Bashkia e Përmetit; Këshilli i Qarkut Gjirokastrë; Shoqata Atdhetare Kulturore ‘Tomorri’; Komuna e Rahovecit-Kosovë...

FAQE 12-13

DEDE BABA EDMOND BRAHIMAJ, 14 VITE NË SHËRBITIM TË BESIMIT DHE PAQES

Në një atmosferë të ngrohtë dhe të gëzuar, më 11 qershor 2025, në Selinë e Shenjtë të Kryegjyshit Botëror Bektashian, u zhvillua ceremonia përkujtimore me rastin e 14-vjetorit të zgjedhjes së Shenjtërisë së Tij, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, në detyrën e lartë si Kryegjyshi Botëror i këtij komuniteti të paqte dhe të përhapur në mbarë botën. Më 11 qershor 2011, pas ndarjes nga jeta të Dede Reshat Bardhit, udhëheqësit që ringjalli bektashizmin në Shqipëri pas periudhës së errët të ndalimit të fesë...

FAQE 14-15

KRYEGJYSHI BOTËROR I BEKTASHINJVE, HAXHI DEDE EDMOND BRAHIMAJ, NË AUDIENCË ME PAPA LEONI XIV, NË VATIKAN

Më 19 maj 2025, Kryegjyshi Botëror i Bektashinjeve, Shenjtëria e Tij, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, realizoi një takim të rëndësishëm në Selinë e Shenjtë me Papën Leoni XIV, në kuadër të një audience të veçantë të organizuar nga Dikasteri për Dialog Ndërfetar në Vatikan. Nën titullin “Audienca e Atit të Shenjtë Leoni XIV me përfaqësuesit e kishave, komuniteteve kishtarë dhe të traditave të ndryshme fetare”, ky takim bashkoi figura të larta shpirtërore nga mbarë bota, në një moment reflektimi dhe

dialogu mbi paqen, bashkëjetesën dhe sfidat globale që prekin besimet e ndryshme.

Haxhi Dede Edmond Brahimaj, si udhëheqësi suprem i komunitetit bektashian, përçoi mesazhin e këtij besimi për dashurinë, tolerancën dhe harmoninë ndërfetare. Pjesëmarrja e tij në këtë ngjarje është një dëshmi e rolit aktiv që bektashinjtë vazhdojnë të luajnë në nxitjen e dialogut mes feve dhe në ndërtimin e urave të mirëkuptimit midis kulturave të ndryshme. Ngjarja në Vatikan nënvizon gjithashtu vlerësimin që Selia e Shenjtë i jep bashkëpunimit

dhe dialogut ndërfetar, si një instrument thelbësor për paqen dhe stabilitetin global.

Dita e takimit, përkoji me ditëlindjen e Kryegjyshit Botëror Bektashian Botëror Bektashian, Haxhi Dede Baba Edmond Brahimaj, duke e bërë atë më kuptimplotë, me marrjen e urimit direkt, nga Papa i sapozgjedhur. Ky takim historik përforcon më tej marrëdhëniet miqësore midis komunitetit bektashian dhe Kishës Katolike, duke përcjellë një shembull frymëzues të bashkëpunimit shpirtëror në një botë që ka gjithnjë e më shumë nevojë për unitet dhe mirëkuptim.

***Takimi, në ditën e lindjes së Kryegjyshit Botëror Bektashian,
Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj***

KRYEGJYSHI BOTËROR MERR PJESË NË MESHËN E FILLIMIT TË PONTIFIKATIT TË PAPA LEONI XIV, NË VATIKAN

Kryegjyshi Botëror i Bektashinjve, Shenjtëria e Tij, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, më 17 maj 2025, mori pjesë në Meshën solemne të organizuar për fillimin e pontifikatit të Shenjtërisë së Tij, Papa Leoni XIV, në Selinë e Shenjtë në Vatikan. Kjo pjesëmarrje vjen si përgjigje

ndaj ftesës zyrtare të bërë nga Dikasteri për Dialogun Ndërfetar, një ndër institucionet më të rëndësishme të Vatikanit që merret me ndërtimin e urave të mirëkuptimit ndërmjet feve të ndryshme në botë. Ceremonia e meshës, e zhvilluar në Sheshin e Shën Pjetrit, mbledhi liderë fetarë nga mbarë globi, përfaqësues të kishave të krishtera,

komuniteteve myslimane, hebre, budiste, hindu dhe shumë të tjerë. Pjesëmarrja e Kryegjyshit në këtë eveniment të rëndësishëm nuk është vetëm një akt protokollar, por një sinjal i qartë i angazhimit të komunitetit bektashi për paqe, bashkëjetesë dhe dialog të hapur ndërfetar. Gjatë qëndrimit të tij në

VIJON NË FAQEN 6 >>

Dede Edmond Brahimaj me Bujar Spahiun, Kryetar i KMSH; Mons. Gjergj Meta; Ergert Bici, i Vëllazërisë Ungjillore dhe Genti Kruja, Sekretar i Përgjithshëm i Këshillit Ndërfetar të Shqipërisë

<< VIJON NGA FAQJA 5

Vatikan, Dede Edmond Brahimaj zhvilloi takime të rëndësishme me përfaqësues të lartë të Selisë së Shenjtë, ku u diskutuan çështje që lidhen me forcimin e bashkëpunimit midis komuniteteve fetare, promovimin e vlerave humane universale dhe rolin që feja mund të luajë në përballimin e sfidave të kohës sonë, si: konfliktet, varfëria, dhe krizat shpirtërore.

Në një prononcim për mediat pas meshës, Kryegjyshi u shpreh: “Paqja, dashuria dhe respekti ndaj njëri-tjetrit janë thelbi i çdo besimi të vërtetë. Pjesëmarrja jonë sot këtu

është dëshmi e vullnetit tonë për të ndërtuar ura dhe jo mure mes komuniteteve fetare. E përgëzoj Shenjtërinë e Tij, Papa Leoni XIV, për fillimin e misionit të tij dhe i uroj urtësi e forcë në udhëheqjen e Kishës Katolike në rrugën e paqes dhe drejtësisë. Bektashizmi ka qenë gjithmonë një zë i rëndësishëm në fushën e bashkëjetesës ndërfetare, veçanërisht në Ballkan. Pjesëmarrja e Kryegjyshit Botëror në këtë ceremoni të lartë fetare në Vatikan është një dëshmi se trashëgimia shpirtërore e këtij komuniteti njihet dhe vlerësohet në nivelet më të larta të botës fetare globale...”

Kjo vizitë gjithashtu përforcon imazhin e Shqipërisë si një model unik i bashkëjetesës fetare, ku komunitetet myslimane, katolike, ortodokse dhe bektashian jetojnë në harmoni dhe mirëkuptim të ndërsjellë. Në një kohë kur bota përballet me ndasi, ekstremizëm dhe përçarje, mesazhet e tilla të unitetit, paqes dhe dialogut janë më të rëndësishme se kurrë më parë. Dhe prania e Kryegjyshit Botëror të Bektashinjve në Vatikan shërben si një thirrje për të gjithë besimtarët e feve të ndryshme që të shikojnë më shumë tek ajo që i bashkon sesa tek ajo që i ndan.

Kryegjyshi Dede Edmond Brahimaj, me Presidentin e Francës, Sh.T. Emanuel Makron

DEDE EDMOND BRAHIMAJ, I FTUAR NË DARKËN SHTETËRORE, SHTRUAR NGA KRYEMINISTRI RAMA, PËR PRESIDENTIN FRANCEZ EMMANUEL MACRON

Më 16 maj 2025, Kryegjyshi Botëror i Bektashinjve, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, ishte i ftuar nderi në darkën shtetërore të organizuar nga Kryeministri i Shqipërisë, z. Edi Rama, dhe bashkëshortja e tij, znj. Linda Rama, për të mirëpritur Presidentin e Republikës Franceze, Sh. T. Z. Emmanuel

[VIJON NË FAQEN 8 >>](#)

Kryegjyshi Dede Edmond Brahimaj, me përfaqësues të komuniteteve fetarë

Moment gjatë bisedimit

<< VIJON NGA FAQJA 7

Macron, dhe Zonjën e Parë, znj. Brigitte Macron. Ceremonia u mbajt në ambientet e Pallatit të Brigadave në Tiranë, një ndër hapësirat më përfaqësuese të protokollit shtetëror shqiptar. Kjo darkë shtetërore u zhvillua në kuadër të Samitit VI të Komunitetit Politik Europian, që mbledhi në Tiranë liderët më të rëndësishëm të kontinentit, duke shënuar një moment historik për rolin e Shqipërisë në arenën ndërkombëtare dhe për konsolidimin e bashkëpunimit politik, ekonomik dhe kulturor

Prania e Haxhi Dede Edmond Brahimaj në këtë aktivitet shtetëror të nivelit të lartë është një dëshmi e vlerësimit të lartë që i bëhet komunitetit bektashian në Shqipëri dhe në mbarë botën, si një faktor i rëndësishëm i paqes, tolerancës ndërfetare dhe bashkëjetesës harmonike mes besimeve. Si udhëheqës shpirtëror i një tradite të thellë dhe me rrënjë të lashta në kulturën shqiptare, pjesëmarrja e tij përbën një simbol të përfshirjes dhe unitetit në momentet kyçe të shtetit shqiptar.

me vendet anëtare të Bashkimit Europian.

Prania e Haxhi Dede Edmond Brahimaj në këtë aktivitet shtetëror të nivelit të lartë është një dëshmi e vlerësimit të lartë që i bëhet komunitetit bektashian në Shqipëri dhe në mbarë botën, si një faktor i rëndësishëm i paqes, tolerancës ndërfetare dhe bashkëjetesës harmonike mes besimeve.

Si udhëheqës shpirtëror i një tradite të thellë dhe me rrënjë të lashta në kulturën shqiptare, pjesëmarrja e tij përbën një simbol të përfshirjes dhe unitetit në momentet kyçe të shtetit shqiptar.

Në këtë mbrëmje të veçantë, përveç Kryegjyshit Botëror, ishin të pranishëm figura të larta të politikës shqiptare dhe europiane, përfaqësues të trupit diplomatik, personalitete të kulturës dhe artit, si dhe drejtues të komuniteteve fetare në vend. Atmosfera festive dhe diplomatike theksoi rëndësinë që Shqipëria i kushton dialogut ndërkombëtar, forcimit të marrëdhënieve me partnerët strategjikë dhe ruajtjes së identitetit të saj unik të tolerancës dhe bashkëjetesës fetare.

Kjo ngjarje përforcon më tej misionin që Bektashizmi ka ndërmarrë prej kohësh: promovimin e paqes, dashurisë dhe harmonisë, jo vetëm brenda kufijve kombëtarë, por edhe në bashkësinë ndërkombëtare. Përfshirja e liderëve shpirtërorë në aktivitete të këtij niveli dëshmon për një shoqëri gjithnjë e më të hapur, përfshirëse dhe të angazhuar në ndërtimin e një Europe më të bashkuar dhe më të drejtë.

PROMOVOHET LIBRI I KRYEGJYSHIT BOTËROR BEKTASHIAN, DEDE EDMOND BRAHIMAJT, “NEFES-JETA IME”

Në mjediset e Odeonit të Selisë së Shenjtë të Kryegjyshit të Botërore Bektashianë, në orën 11:00 të ditës së mërkurë, 21 maj 2025, u bë prezantimi i librit “Nefes-Jeta ime”, i Kryegjyshit Botëror Bektashian, Haxhi Dede Edmond Brahimaj. Të pranishëm ishin klerikë bektashian nga Shqipëria, Kosova, Maqedonia e Veriut, klerikë të besimeve të tjerë fetarë, teologë, historianë dhe dashamirës të shumtë. Prezantimi u bë nga aktori i njohur

Dede Edmond Brahimaj me
prof. H'etem Ruka

Bujar Asqeriu. Pas shoqërimit të Himnit Kombëtar të Shqipërisë dhe Himnit Bektashian, Prof. Dr. Ethem Ruka, bëri një prezantim të shkurtër të librit të Dede Edmond Brahimajt. Pati gjithashtu dhe interpretime nga aktorë dhe diskutime nga pjesëmarrës të tjerë. Dede Edmond Brahimaj, falënderoi të pranishmit në këtë aktivitet.

PËRSHËNDETJA E DEDE EDMOND BRAHIMAJT

Në emër të Zotit, Mëshiruesit,
Mëshirëbërësit! Të nderuar klerikë

VIJON NË FAQEN 10 >>

Personalitete duke uruar Dede Edmond Brahimajn

dhe ju dashamirës të mijë dhe bektashizmit! Të nderuar besimtarë, miq të ftuar! Jam shumë i nderuar që sot ndaj me ju një punë disamujore të përgatitjes dhe botimit të librit “Nefes” Jeta ime. Një autobiografi e përmbledhur shkurtimisht me ngjarjet më të rëndësishme që kanë shënjuar fëmijërinë, adoleshencën, formimin profesional e më tej përkushtimit ndaj misionit tim si klerik. I jam mirënjohës dhe falënderues bashkëpunëtorëve të mi që më ndihmuan t’i hidhja në letër me shkrim letrar sa më të kuptueshëm për lexuesin duke redaktuar të gjitha ngjarjet me rëndësi në jetën time, në mënyrë që gjithë besimtarët të kuptojnë se vështirësitë, sakrificat, e jetës por dashuria e madhe ndaj Zotit më kanë sjellë deri këtu ku jam sot. Mësimet nga e kaluara dhe njerëzit me potencë shpirtërore dhe mendore që më kanë rrethuar kanë ndërtuar tek unë njeriun që jam sot. Falënderime për Prof. Bardhosh Gaçe që me aq profesionalizëm skicoi me mjeshtëri parathënien e këtij libri.

Jam lindur dhe rritur nga dy prindër besimtarë e të përkushtuar ndaj bektashizmit, që në fëmijërinë time kanë dashur që çdo vepër të ketë vlerë, e çdo vlerë të burojë nga rrënjët e bektashizmit. Ndikimi i Dede Reshat Bardhit e Dede Ahmetit kanë qënë një ogur e uratë që të mësoj prej tyre e në të ardhmen të ndjek gjurmët e tyre. Ndarja nga jeta e njerëzve më të dashur, gjyshërve, motrës sime të vogël Linditës, babait tim Hysenit, myrshidit tim të dashur Dede Reshat Bardhit e deri para pak muajsh nënës sime të shtrenjtë, më kanë lënduar thellë në shpirt por ka qënë forca e

besimit që më ka bërë të vazhdoj përpara në misionin tim të shenjtë e mistik të udhëhequr nga Zoti. Zoti dhe këta shenjtore që kanë luftuar për bektashizmin, që ky tarikat të jetë ai që është sot, i njohur në të gjithë botën, kanë qënë ndihma ime në çdo vepër të kryer në të mirë të njerëzimit e besimit. 14 vjet në postin e Kryegjyshit, sfidat, mundimet, e përpjekjet e vazhdueshme që bektashizmi në lulëzojë në zemrat e besimtarëve lirisht, si një besim i palëkundur përballë vështirësive që sjell koha.

Ju jam falënderues të gjithë ju, vëllezër e motra që vazhdoni të më mbështesni shpirtërisht, në misionin tim, Zoti ju shpërbleftë çdo përpjekje, mund e sakrificë.

“Nefes” vjen si një melodi shpirti, ku lexuesi do të ndiejë e përjetojë ndjesitë e fazave jetësore të ndryshme në të cilat kam kaluar, nga fëmijëria, e mandej rinia, universiteti i Akademisë së sigurisë

e ai i jurisprudencës, rrugëtimi në misionin e klerikut nga Dervish, baba, Kryegjysh Botëror, deri sot, që mbushen plot 66 vjet të jetës sime. Dëshiroj që në përfundim të leximit të këtij libri të kuptoni rëndësinë e të jetuarit, dhe veprat e mira që secili duhet të bëjë, sepse kjo është një botë tranzitore e përkohshme, të gjithë jemi udhëtarë që do zbresim diku në një stacion, ndaj mesazhi im është “Punoni për një jetë më të mirë sikur do të jetoni përgjithmonë, dhe punoni për një fund më të mirë sikur e nesërmja është dita e fundit e jetës.” Falënderime për pjesëmarrjen tuaj dhe bekime për familjet tuaja! Zoti i Lartë qoftë me të gjithë ne! Amin!

PREZANTIMI, NGA PROF. DR. ETHEM RUKA

Fort i nderuar Baba Mond! U gëzova shumë kur mësova për botimin tuaj, “Nefes – Jeta ime”. Ky rrëfim, nuk është thjesht një autobiografi, por një udhëtim shpirtëror i rrallë që nis nga një derë bujare në Brataj të Vlorës dhe përfundon në lartësitë e shenjtë të Kryegjyshit Botëror të Bektashinjve në Tiranë. Fjala “nefes”, megjithëse e shkurtër në shqiptim, është e pasur në kuptime dhe thellësi. E huazuar nga arabishtja, që do të thotë “frymë”, ajo përçon më shumë se një funksion biologjik. Në traditën bektashiane, nefesi është lutje, meditim, është poezi shpirtërore që nuk këndohet me zë, por me shpirt. Në këtë kuptim, “nefes” nuk është vetëm një fjalë, është një mënyrë për të kuptuar thelbin e jetës dhe praninë e shenjtë në çdo frymëmarrje. Pikërisht mbi këto

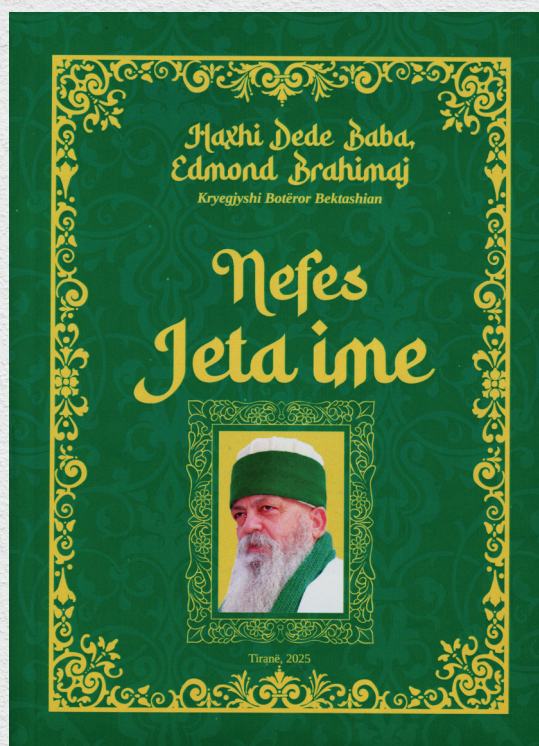

Pamje nga ceremonia e promovimit të librit

parime është ndërtuar edhe jeta e Baba Mondit, e udhëhequr me përkushtim ndaj idealeve të larta.

Të rrëfesh jetën nuk është vetëm një akt kujtese, por një mision: për të lidhur të shkuarën me të tashmen dhe për t'i dhënë asaj qëndrueshmëri në kohë. Përmes këtij botimi, autori na kthen te rrënjët, te fëmijëria, prindërit, fshati, kujtimet, mbi të gjitha na bën të kuptojmë se, sado larg të ecim, gjithmonë do të kemi nevojë të flasësh për veten kërkon guxim, por është një guxim i bekuar. Siç thotë një fjalë e urtë: “Boja e hedhur mbi letër, sado e zbehtë, është më e fortë se kujtesa më e mprehtë.” Ju keni rrëfyer me ndershmëri, përlulësi dhe dashuri të thellë për rrugëtimin tuaj, për familjen, të afërmit, miqtë, për udhëheqësit shpirtërorë, për besimin bektashian, e mbi të gjitha për atdheun. Ajo që na keni rrëfyer dëshmon se nuk ishte rastësi që një ditë do të merrnit përgjegjësinë e lartë si Kryegjyshi i 39-të i Bektashizmit. Ju u edukuat me traditat më të mira të atdhedashurisë dhe me mësimet e shenjta të udhëheqësve tuaj shpirtërorë, Dede Ahmetit dhe Dede Reshat Bardhit. Të rrëfesh është një akt sublim. Dhe rrëfimet janë nga më të ndryshmet. Ju, si edhe shumë të tjerë, zgjodhët rrëfimin letrar – një rrëfim aq i vërtetë sa edhe lutjet që bëni në çdo frymëmarrje për të folur drejtpërdrejt me Zotin. Botimi “Nefes – Jeta ime” rrjedh me një gjuhë mjaltë, ku tregimtari

nuk është një shtegtar i vetmuar që kërkon të skulpturojë veten, por përfaqësues i një brezi, i një kohe dhe i rrethanave të caktuara. Është historia e një kohe të vështirë, një përshkrim i mallëngjyeshëm për vitet e lëna pas, për gurët e vatanit në Brataj, për shokët e fëmijërisë, për skënderbegasit, për udhëheqësit shpirtërorë, për rrugën e vështirë të bektashizmit, por edhe për figura të ndritura që keni takuar, si Dalai Lama dhe Papa Françesku. Ju na keni treguar se edhe në vitet e errëta të diktaturës, kur feja u përndoq, shpirti bektashian nuk u shua. Në Brataj si kudo, edhe pse në heshtje, ritet vazhduan. Fryma mbeti gjallë. E sapo besimi mori sërish frymë në vitin 1991, Baba Mondit trokiti në dyert

e Kryegjyshit, ku do të vendoste themelet e një udhëtimi të ri, të bekuar dhe të suksesshëm. Në këtë botim, ju na keni treguar edhe njëherë për bektashizmin shqiptar, për rrënjët dhe rilindjen e tij, për misionin në forcimin e identitetit kombëtar dhe për bashkëjetesën ndërfaqetare që ai ka kultivuar ndër shekuj. Bektashizmi është një frymë që ka folur gjithmonë shqip si në emër të Zotit edhe të kombit. Baba Mondit është vazhduesi i kësaj fryme: një misionar i dialogut, një ripërtëritës i shpirtit bektashian, një dëshmitar i rrallë i një epoke të ndërlikuar dhe i një përkushtimi të palëkundur. Ai ka ndjekur me përlulësi porosinë e Profetit Muhamed: “Më i miri nga ju është ai që u sjell dobi njerëzve.” Të ringjallësh nga rrënojat një besim nuk është një detyrë e lehtë. Por Baba Mondit, në gjurmët e Dede Reshat Bardhit, me përkushtim, përlulësi dhe dashuri, ia ka dalë. Dhe për këtë meriton mirënjohje të thellë. “Verba volant, scripta manent” - “Fjalët fluturojnë, shkrimi mbetet”, thoshin latinët. Këtë ka bërë edhe Baba Mondit: ka shkruar që fshesa e harresës të mos e përgjumë jetën dhe kontributin e tij. Por ai ka ende një rrugë

të gjatë për të përshkuar, ndaj duket sikur është rrëfyer para kohe. E nesërmja do të sjellë përjetime dhe mësimet e reja, dhe ai do të jetë i detyruar të rrëfëhet sërish. I nderuar që m'u dha rasti të them disa fjalë në këtë ngjarje të rëndësishme, më lejoni t'i uroj Kryegjyshit të Bektashizmit, Baba Mondit, jetë sa më të gjatë dhe sa më shumë devocion në misionin e tij shpirtëror. Le t'i urojmë edhe vetë botimin “Nefes – Jeta ime”, një rrugëtim të suksesshëm deri në duart dhe zemrat e lexuesve. Sepse, siç thuhet me të drejtë: autori, sapo libri del nga shtypi ka mbaruar punë, më tej ai është pronë e lexuesve. Faleminderit!

Pamje nga aktivitetet në Përmet dhe Frashër

U ORGANIZUA NË PËRMET E FRASHËR AKTIVITETI “NAIM FRASHËRI, EMBLEMA NDRIÇUESE E KULTURËS SHQIPTARE”

Me rastin e 25 majit, ditëlindjes së poetit kombëtar, bektashiut Naim Frashëri, në datat 24 dhe 25, në qytetin e Përmetit dhe Frashër, u zhvillua aktiviteti mbarëkombëtar, “Naim Frashëri, emblema ndriçuese e kulturës shqiptare”. Ky aktivitet u organizua nga Selia e Shenjtë e Kryegjyshit Botëror Bektashian; “Shoqata Atdhetare Kulturore Mbarëkombëtare-Vëllezërit Frashëri”; Bashkia e Përmetit; Këshilli i Qarkut Gjirokastrë; Shoqata Atdhetare Kulturore ‘Tomorri’; Komuna e Rahovecit-Kosovë; Shoqata “Zëri Dardan-Rahovec-Kosovë”...

Ditët e këtij aktiviteti, ishin gjithëpërfshirës, në llojshmëri e pjesëmarrje.

DITA E PARË-PËRMET

Aktivitetet i çeli, Kryetari i Shoqatës Atdhetare Kulturore Mbarëkombëtare-Vëllezërit Frashëri”, Tomorri Kotorri. Në vijim, përshëndeti të pranishmit, Kryegjyshi Botëror Bektashian, Shenjtëria e Tij, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, i cili theksoi rëndësinë e këtij aktiviteti tradicional vjetor, angazhimin e strukturave shtetërore e shoqërore për këtë aktivitet që zhvillohet në qytetin e Përmetit dhe në Frashër, duke falënderuar të pranishmit për pjesëmarrjen e tyre.

Ishte projekti i arkitektes së re, Olta Harshova, për teqenë e baba Xhaferit-Përmet, që hapi serinë e aktiviteteve të planifikuara, që u ndoq me interes nga të pranishmit. Në vijimësi, u bë ndarja e çmimeve vjetore fetare-kulturore për vitin 2024, të revistës “Urtësia”, organi i Selisë së Shenjtë të Kryegjyshit Botëror Bektashian, për të cilët, përveç diplomës, iu dhanë stimuj materialë. Çmimi i parë iu dha, poetit Lefter Tamo; çmimi i dytë iu dha, Dervish Mikel Onjeas e poetes Ledia Shqiponja; çmimi i tretë iu dha, Shefki Hysës, Sonila Meçes dhe poetit Rushan Dosti. Nata e parë vijoi me konkurrimin letrar me nxënësit e shkollave

të mesme Përmet, Këlcyrë, Gjirokastrë, Prizrenit, Suharekës, Kumanovës dhe Rahovec. Juria, nën drejtimin e poetit Lumo Kolleshi, ndau dhe çmimet përkatëse për nxënësit fitues. Gjithashtu, të pranishmit ndoqën me interes këndin e librave të botimeve të Kryegjyshit të Botërore Bektashiane. Këtu, Dede Edmond Brahimaj, u dhuroi personalitetet e pjesëmarrësve, librin e tij të sapo dalë nga shtypi, “Nefes-Jeta ime”.

DITA E DYTË-FRASHËR

Aktivitetet e ditës së dytë ishin planifikuar dhe u zhvilluan në Frashër, vendlindjen e vëllezërve Frashëri, u vendosën kurora para busteve të vëllezërve Frashëri, u

bënë vizita në muze dhe në teqenë e Frashërit... Megjithë kohën jo shumë të përshtatshme, me shi, pjesëmarrja ishte e admirueshme. Të pranishmit ndoqën një montazh muziko-letrar, me nxënësit e shkollave të mesme, Përmet, Këlcyrë, Gjirokastrë dhe Rahovet, Prizren e Suharekë të Kosovës.

Nga Akademia Shqiptare e Arteve dhe Shkencave, u zhvillua Konferenca Shkencore Kombëtare me temë “Idetë dhe mesazhet kombëtare të Frashërlinjve”, moderuar nga Prof. Maringlen Spiro. Kumtuan: Prof Ethem Ruka; Dede Edmond Brahimaj; Prof Pëllumb Xhufi; Prof. Paskal Milo; poeti Lumo Kolleshi; Prof. Fatos Tarifa; Prof. Agim Vinca;

Prof. Xhevat Lloshi; Prof. Sherif Bundo.

Për personalitetet dhe kontributorët, u dhanë dhe disa Certifikata mirënjohje. Në fund të aktivitetit, u shtrua një drekë e përbashkët në mjediset e teqesë bektashiane, nga Kryegjyshi Botëror Bektashian. Shenjtëria e Tij, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj.

Shënim: Në numrat e ardhshëm, materiale të përzgjedhura të këtij aktiviteti, do të publikohen në faqen zyrtare dhe revistën “Urtësia”

Fatmir BOSHNIJAKU

Dede Edmond Brahimaj me prof. Neritan Cekën

DEDE BABA EDMOND BRAHIMAJ, 14 VITE NË SHËRBBIM TË BESIMIT DHE PAQES

Në një atmosferë të ngrohtë dhe të gëzuar, më 11 qershor 2025, në Selinë e Shenjtë të Kryegjyshit të Botërore Bektashianë, u zhvillua ceremonia përkujtimore me rastin e 14-vjetorit të zgjedhjes së Shenjtërisë së Tij, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, në detyrën e lartë si Kryegjysh Botëror i këtij komuniteti të paqtë dhe të përhapur në mbarë

botën. Më 11 qershor 2011, pas ndarjes nga jeta të Dede Reshat Bardhit, udhëheqësit që ringjalli bektashizmin në Shqipëri pas periudhës së errët të ndalimit të fesë, komuniteti bektashian ia besoi drejtimin Dede Edmond Brahimaj, një klerik me përkushtim të thellë dhe vizion të qartë për të çuar përpara vlerat e traditës dhe të harmonisë ndërfaqetare. Gjatë këtyre 14 viteve, Shenjtëria e Tij ka luajtur një rol kyç jo vetëm në forcimin dhe

konsolidimin e institucioneve bektashiane brenda vendit, por edhe në përhapjen dhe njohjen ndërkombëtare të këtij besimi që predikon paqe, dashuri dhe mirëkuptim mes njerëzve. Me qindra takime ndërkombëtare, bashkëpunime ndërfaqetare dhe veprimtari kulturore janë zhvilluar nën drejtimin e tij, duke e bërë Kryegjyshitën Botërore një qendër të rëndësishme të dialogut shpirtëror dhe njerëzor. Në ceremoninë e zhvilluar sot

në Selinë e Shenjtë morën pjesë qindra besimtarë bektashianë nga Shqipëria dhe diaspora, përfaqësues të komuniteteve të tjera fetare, personalitete të jetës publike, akademikë dhe miq të bektashinjve. Me këtë rast, u drejtuan mesazhe urimi dhe vlerësimi për punën dhe misionin që Dede Baba Edmond Brahimaj ka kryer gjatë gjithë këtyre viteve, duke ruajtur gjallë trashëgiminë shpirtërore të këtij tarikati dhe duke e përshtatur atë me sfidat e

Pamje nga aktiviteti

kohës moderne.

Ky përvjetor shënon jo vetëm një datë simbolike në historinë e bektashizmit bashkëkohor, por edhe një moment reflektimi për rrugën e gjatë që ky komunitet ka ndjekur në emër të vlerave universale të dashurisë, tolerancës dhe bashkëjetesës.

AMBASADORI I SLOVAKISË NË SHQIPËRI ZHVILLON NJË VIZITË KORTEZIE NË KRYEGJYSHATËN BOTËRORE BEKTASHIANE

Më 24 qershor 2025, Ambasadori i Republikës së Sllovakisë në Shqipëri, Sh. Tij. Z. Albín Otruba, zhvilloi një vizitë kortezie në Kryegjyshatën Botërore Bektashiane, ku u prit edhe nga Kryegjyshi Botëror i Bektashinjve, Shenjtëria e Tij, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj.

Gjatë bisedës, Kryegjyshi Botëror i prezantoi Ambasadorit historinë e pasur të bektashizmit, një trashëgimi shpirtërore dhe kulturore që prej shekujsh ka luajtur një rol të rëndësishëm në historinë dhe jetën shpirtërore të shqiptarëve. U theksua veçanërisht kontributi i bektashinjve në shtetformimin e Shqipërisë, duke kujtuar me respekt figurat e mëdha të Rilindjes Kombëtare dhe lidhjen e ngushtë të vëllezërve Frashëri me bektashizmin.

Kryegjyshi ndau me Ambasadorin historinë e gjatë të sakrificave të klerikëve bektashinj në ruajtjen e besimit, veçanërisht gjatë periudhës së regjimit komunist, kur feja ishte e ndaluar në Shqipëri. Ai vuri në dukje se ringritja e besimit bektashian pas rënies së diktaturës ishte një nga dëshmitë më të fuqishme të qëndrueshmërisë shpirtërore dhe përkushtimit të këtij komuniteti.

Një moment i veçantë i takimit ishte biseda mbi ardhjen e Qendrës Botërore të Bektashizmit në Shqipëri,

Kryegjyshi Dede Edmond Brahimaj me Ambasadorin e Republikës së Sllovakisë në Shqipëri, Z. Albín Otruba

duke e kthyer vendin tonë në një pikë referimi për të gjithë ndjekësit e kësaj tradite të lashtë anembanë botës.

Pas takimit në seli, vizita vijoi në Qendrën multifunktionale "Odeon", ku Ambasadori pati mundësinë të vizitojë Muzeun Bektashian, i cili pasqyron historinë, objektet e shenjta të besimit bektashian, si dhe dokumenton kongreset e rëndësishme që janë mbajtur

gjatë shekujve. Gjithashtu, Ambasadori u njoh me galerinë e pikturave të artistit të njohur Omer Kaleshi, si dhe me hapësirat e tjera të rëndësishme si arkiva, fototeka, biblioteka dhe fonoteka e Kryegjyshatës.

Në përfundim të vizitës, në shenjë mirënjohjeje dhe miqësie, Kryegjyshi Botëror i dhuroi Ambasadorit disa nga botimet më të rëndësishme të Kryegjyshatës

Botërore Bektashiane, që reflektojnë thellësinë shpirtërore dhe historike të këtij besimi. Vizita u zhvillua në një atmosferë miqësore dhe respekti të ndërsjellë, duke forcuar urat e komunikimit ndërmjet popullit shqiptar dhe popullit slovak, përmes vlerave të përbashkëta të respektit, dialogut dhe bashkëjetesës paqësore.

Kryegjyshi Botëror Bektashian, Haxhi Dede Edmond Brahimaj dhe Kryevendori i Prishtinës, Z. Përparim Rama, duke firmosur marrëveshjen

KRYEGJYSHI BOTËROR, VIZITON KOMUNËN Ë PRISHTINËS. NËNSHKRUAN DISA MARRËVESHJE ME KRYEVENDORIN PËRPARIM RAMA

*-Prishtina do të mbështesë
20 të rinj me bursa
për diplomaci fetare-*

Ditën e mërkurë, 25.06.2025, Kryegjyshi Botëror Bektashian, Shenjtëria e Tij, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, pati një vizitë të suksesshme pune, në Komunën e Prishtinës-Kosovë, me ftesën e Kryetarit Përparim Rama. Gjatë kësaj vizite, u nënshkruan disa marrëveshje të rëndësishme, ndër të cilat dhe mbështetja nga Prishtina e 20 të rinjve me bursa për diplomaci fetare. Në njoftimin zyrtar të Komunës së Prishtinës, mes të tjerave, titullari shkruan: “...Prishtina do të mbështesë 20 të rinj me bursa për diplomaci fetare! Sot mirëprita Hirësinë e Tij Edmond Brahimaj, Kryegjyshin Botëror të Bektashinjve, me të cilin nënshkruam një marrëveshje bashkëpunimi për diplomaci ndërfetare, turizëm, arsim dhe fuqizimin e të rinjve. Kjo marrëveshje e re e bën Prishtinën

bashkë-organizatore të Forumit Ndërkombëtar për Diplomaci Ndërfetare dhe e pozicionon më fuqishëm në nismat rajonale e evropiane...”.

Ndërsa Dede Edmond Brahimaj, lidhur me këtë vizitë, ndër të

tjera theksoi: “...Ishte një vizitë e rëndësishme, ku bashkëbiseduam e morëm disa vendime, rezultatet e të cilëve, do të duken shpejt e në vijimësi dhe që do të ndikojnë ndjeshëm në rolin e besimit bektashian për forcimin e paqes njerëzore, ndjenjës kombëtare dhe aspekteve të tjera të jetës, për një të ardhme më të mirë ...!”. Gjatë kësaj vizite, Kryegjyshi Botëror Bektashian, takoi e bisedoi dhe me personalitete të tjerë të rëndësishëm. Njëkohësisht, miqve, Ai u dhuroi dhe librin e tij të fundit, të sapodalë nga shtypi, “Nefese-Jeta ime”.

22 QERSHOR 2025, FILLIMI I MATEMIT

Në këtë ditë të shënuar, Kryegjyshi Botëror i Bek-tashinjve, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, në mesazhin e tij të urimit, u shpreh: “Zoti e pranoftë matemin e çdo bektashiu dhe të çdo njeriu me zemër të pastër që hyn në këtë rrugë të shenjtë. Qoftë ky muaj bekim për të gjitha familjet, për shoqërinë tonë dhe për paqen në mbarë botën. Le të jetë ky Matem një dritë udhëzuese për të gjithë ne, në përpjekjen për të qenë më të mirë me veten, me të tjerët dhe me Zotin.”

Më 27 qershor 2025, besimtarët bektashianë në mbarë botën hynë në muajin e shenjtë të

Matemit, një periudhë reflektimi, vetëdisipline dhe thellimi shpirtëror. Matemi nuk është thjesht një agjërim trupor, por një përkushtim i zemrës dhe mendjes ndaj vlerave më të larta të fesë dhe njerëzimit –

Pamje nga mbajtja e Matemit 10 ditor

dashurisë, drejtësisë, sakrificës dhe dhembshurisë.

Ky muaj na kujton sakrificën sublime të Imam Hyseinit (a.s.) dhe dritën e pathyeshme të së vërtetës që ai përfaqëson. Është një kohë për të ndalur, për të medituuar dhe për të forcuar lidhjen tonë me Zotin dhe me të tjerët.

Në këtë ditë të shënuar, Kryegjyshi Botëror i Bektashinjve, Haxhi Dede Baba,

Edmond Brahimaj, në mesazhin e tij të urimit, u shpreh: “Zoti e pranoftë matemin e çdo bektashiu dhe të çdo njeriu me zemër të pastër që hyn në këtë rrugë të shenjtë. Qoftë ky muaj bekim për të gjitha familjet, për shoqërinë tonë dhe për paqen në mbarë botën. Le të jetë ky Matem një dritë udhëzuese për të gjithë ne, në përpjekjen për të qenë më të mirë me veten, me të tjerët dhe me Zotin.”

Matemi nuk është thjesht një agjërime trupor, por një përkushtim i zemrës dhe mendjes ndaj vlerave më të larta të fesë dhe njerëzimit – dashurisë, drejtësisë, sakrificës dhe dhembshurisë.

TEQEJA E BALLENJËS KREMTON 155- VJETORIN E THEMELIT: NJË UDHËTIM HISTORIK, SHPIRTËROR DHE KOMBËTAR

Martanesh, 29 qershor 2025. Në një atmosferë të ngrohtë e përplot ndjeshmëri shpirtërore, qindra besimtarë, klerikë dhe dashamirës të bektashizmit u mblodhën në zemër të krahinës së Martaneshit për të festuar 155-vjetorin e themelimit të Teqesë së Ballenjës, një prej gurthemeleve të trashëgimisë fetare dhe mistike shqiptare. Përmes shekujve, Teqeja e Ballenjës ka qenë jo vetëm një vend i shenjtë për pelegrinë nga e gjithë Shqipëria, por edhe një vatrë patriotike, ku është mbrojtur dhe kultivuar gjuha shqipe në kohë të vështira. Ajo ka mbijetuar mes flakëve të luftërave, ndërhyrjeve të huaja dhe persekutimit komunist, për t'u ringritur çdo herë, si dëshmi e gjallë e shpirtit rezistent të komunitetit bektashi.

Në këtë ngjarje të shënuar mori pjesë edhe Kryetarja e Bashkisë Bulqizë, znj. Festime Mjeshtri, e cila përshëndeti me respekt të veçantë besimtarët e pranishëm, duke vlerësuar rolin e Teqesë së Ballenjës si një trashëgimi shpirtërore dhe kulturore me rëndësi kombëtare. Ajo uroi këtë përvjetor të rëndësishëm

dhe theksoi se bashkëpunimi me komunitetet fetare, në veçanti me bektashinjtë, mbetet një përparësi për institucionin vendor që ajo drejton.

Me këtë rast, Kryegjyshi Botëror i Bektashinjve, Shenjtëria e Tij, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, mbajti një fjalim të ngrohtë dhe përplot frymëzim shpirtëror: "Të nderuar klerikë,

besimtarë e dashamirës të bektashizmit, të krahinës së Martaneshit dhe nga e gjithë Shqipëria. Sot shënon një ditë e veçantë për Teqenë e Ballenjës, kremtojmë 155-vjetorin e këtij objekti kulti të rrallë të bektashizmit, mistik dhe mrekullibërës për shumë besimtarë. Teqeja që mban emrin e Pirit të dytë të bektashizmit Ballëm Sulltanit është themeluar

në hershmëri, në formën e një kulle në vitin 1795 (nga populli i Martaneshit, Kostenjës, Grykës së Madhe me ndihmën e Pashait të Shkodrës), në shërbim të vendit të shenjtë të Ballëm Sulltanit (Piri i dytë i bektashizmit), që

Pamje nga pelegrinazhi në Ballenjë të Martaneshit

ndodhet në malin përballë teqesë.

Si institucion i plotë fetar në vitin 1870, u ngrit teqeja e Ballëm Sulltanit, aty ku ishte kulla e Mahmud Pashës, nën drejtimin e baba Hysen Malit. Për këtë këndohet Nefesi:

*“Ndriçon si yll drite,
Rrëzë këtij mali,
Teqeja që ngrite,
Baba Hysen Mali.”*

Ajo është djegur për herë të parë nga serbët në luftërat ballkanike dhe së dyti, nga italianët më vitin 1942. Teqeja u rindërtua pjesërisht në vitin 1955. Kjo teqe kishte lidhje me teqenë në fshatin Peshk, themeluar nga baba Jashari (ishin një institucion i përbashkët), rreth

një orë e gjysmë larg saj. Me rëndësi është të përmendim rolin e rëndësishëm patriotik në mësimin e gjuhës shqipe të teqesë.

Në këtë 155-vjetor nderojmë sot klerikë, myhybë dervish kandil ndezës, besnikët e Vendit të Mirë, që kanë shërbyer me devotshmëri, që gjatë dimrit kanë dhënë edhe jetën dervishët: dervish Hasani, besimtari Beqir Zhabolli, dervish i baba Jasharit. Vazhduan më pas klerikët: baba Mustafa Xhani (1939-1944), baba Hasim Shehaj, dervish Ibrahim Halil Gjoni, dervish Et'hem Mataj, deri në vitin 1967. U mbyll në vitin 1967 nga shteti monist i kohës. Kulla u rindërtua, në themelet e saj të hershme dhe

përfundoi në vitin 1999. Më pas u ndërtuan komplekset e reja, teqeja dhe ambiente të tjera. Më 29 qershor të çdo viti organizohet pelegrinazhi për Ballëm Sulltanin miratuar më 2003. Kjo teqe është shpallur monument kulture të kategorisë I nga Ministria e Kulturës me Urdhër nr. 388 datë 16.06.2017, “Vendi i Mirë Ballëm Sulltan (Guva), pranë teqesë së Vjetër” dhe zona e mbrojtur e tij.

Në ditët e para të fillimit të matemit, agjërimit 10 ditor për nder të dëshmorëve të Qerbelasë, sot është e udhës të përkujtojmë Pirin II të Bektashizmit, Ballëm Sulltanit, që dha një kontribut të vyer në udhën mistike bektashiane dhe mistika e këtij vendi të Shenjtë udhëzon e ndihmon mijëra pelegrinë që janë në nevojë dhe kërkojnë ndihmë për

shërimin e shpirtit dhe të papriturave që sjell kjo botë e përkohshme.

“Mëshira e Zotit është udhëzuesi më i mirë. Një njeri i mençur është ai që nuk e humb shpresën nga mirësia dhe mëshira e Zotit”. Imam Ali Ballëm Sulltani na qoftë ndihmë në këto ditë të vështira që njerëzimi po kalon, sjellte paqe, mirësi, harmoni në familje, shëndet e prosperitet për të gjithë! Amin!”

Përvjetori i 155-të i Teqesë së Ballenjës është më shumë se një datë simbolike. Është një dëshmi e qëndrueshmërisë së besimit, një ftesë për paqe e bashkëjetesë, dhe një thirrje për t'u rikthyer te rrënjët shpirtërore dhe kombëtare të identitetit tonë.

Pamje nga pelegrinazhi në teqenë Durballi Sulltan, në Greqi

ZHVILLOHET PELEGRINAZHI NË TEQENË 'DURBALLI SULTAN', NË VOLOS-GREQI

Më 1 maj 2025, në teqenë "Durballi Sulltan", në qytetin e Volosit, Greqi, u zhvillua një ceremoni e veçantë përkujtimore me rastin e përvjetorit të themelimit të kësaj teqeje. Në këtë aktivitet të rëndësishëm shpirtëror morën pjesë klerikë, besimtarë dhe dashamirës të

besimit bektashian nga treva të ndryshme, të cilët u mbledhën për të nderuar këtë vatër të shenjtë të trashëgimisë dhe mistikës bektashiane. Në këtë kuadër, Kryegjyshi Botëror i Bektashinjve, Haxhi Dede Baba Edmond Brahimaj, që drejtoi ritet, përcolli mesazhe falënderimi, shprese dhe përkushtimi ndaj vlerave fetare, kombëtare dhe njerëzore.

Në përshëndetjen e Tij, Kryegjyshi Botëror, Dede Edmond Brahimaj pohoi: "Të nderuar vëllezër të mijë klerikë, miq besimtarë e dashamirës, që sot jeni mbledhur bashkë me ne për të përkujtuar përvjetorin e themelimit të Teqesë "Durballi Sulltan". Jemi të nderuar që sot na jeni bashkuar me kaq dashamirësi në këtë ditë të shënuar për besimtarët bektashinj

Pamje nga pelegrinazhi në teqenë Durballi Sulltan, në Graqi

*që jetojnë në këto treva
por edhe më gjerë, që
kanë marrë rrugën
familjarisht për të ardhur
deri këtu.*

*Ju jam falënderues që
vini dhe e vizitoni këtë
vend të Shenjtë mistik,
përkujdeseni për të,
dhe përkujtoni figurat e
ndritura të klerikëve që
kanë shërbyer në këtë
teqe. Jemi të vetëdijshëm
për rëndësinë e këtij vendi të
Shenjtë të lënë pas dore aq sa
të malluar e të përkushtuar që
një klerik bektashi të vij dhe të
shërbejë këtu në një të ardhme të
afërt. Durballi Sulltan ka qenë
një nga shenjtoret e mëdhenj
dhe njihet si i tillë dhe sot, nga e
gjithë popullata greke e vendosur*

*në viset rreth e rrotull teqesë.
Edhe sot kjo popullatë përulet me
respekt për Durballi Sulltanin.
Baballarët e kësaj teqeje
historike kanë qenë pothuajse
shqiptarë, të cilët kanë predikuar
kurdoherë kombësinë shqiptare,
si të gjithë baballarët e teqeve të
Shqipërisë që kanë qenë qendrat
e shqiptarisë në kohën e sundimit*

*turk. Sot teqeja është
pothuajse në rrënim dhe
prapë tregon famën e saj
arkitekturore dhe historinë
e famshme të dervishëve
dhe baballarëve që kanë
shërbyer me përkushtim dhe
dashuri ndaj besimtarëve
bektashinj. Lusim zotin e
Madh që një ditë sa më
të afërt t'ju mirëpresin
baballarë e dervishë
bektashinj në vatrën dhe*

*oxhakun e ngrohtë të besimit
tonë të shenjtë, e që Qendra
Botërore të lejohet ta restaurojë
e administrojë këtë vatrë me
mistik të Shenjtë bektashiane.
Harmonia fetare është e Shenjtë
e duhet të përcillet në breza,
vetëm kështu ushqehet dashuria
në zemra e përkushtimi ndaj
njëri-tjetrit. Zoti na bekoftë të
gjithëve! Amin! ”*

*Fjalimi i Kryegjyshit u prit me
emocion dhe përkushtim nga të
pranishmit, duke reflektuar rolin e
rëndësishëm që Teqeja “Durballi
Sulltan” ka pasur ndër shekuj
në ruajtjen e besimit, identitetit
dhe harmonisë ndërfaqetare. Me
lutje për ringritjen e kësaj vatre
të shenjtë dhe me shpresën për
një të ardhme më të ndritur për
bektashinjtë e këtyre trojeve,
ceremonia përfundoi në një
atmosferë të mbushur me respekt,
dashuri dhe frymëzim.*

Pamje nga Pelegrinazhi në teqenë e Alipostivanit, Përmet

PËRKUJTOHET 165-VJETORI I THEMELIMIT TË TEQESË SË ALIPOSTIVANIT, PËRMET

Më 14 maj, në përvjetorin e 165-të të themelimit të Teqesë së Alipostivanit në Përmet, u mbledhën si çdo vit besimtarë bektashianë dhe miq të tyre nga e gjithë Shqipëria dhe diaspora. Ky pelegrinazh tradicional vijon të jetë një pikë e rëndësishme shpirtërore për ndjekësit e bektashizmit, duke ruajtur me përkushtim një trashëgimi të lashtë fetare dhe kulturore. Në këtë aktivitet, mori pjesë e drejtoi ritet, Kryegjyshi Botëror Bektashian, Shenjtëria e Tij, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj.

Teqeja, e vendosur në një kodër piktoreske që mbikëqyr luginën e Vjosës dhe malin e Nemërçkës, në fshatin Alipostivan të Njësisë Administrative Qendër Piskovë, është themeluar në vitin 1900, por gojëdhënat e hershme dhe objektet arkeologjike të zbuluara në zonë dëshmojnë për një

histori shumë më të hershme të këtij vendi si qendër banimi dhe besimi. Rruga me kalldrëm që dikur lidhte luginën e Osunit me Përmetin dhe Greqinë kalonte pikërisht këtu, duke e bërë këtë vend strategjik dhe të shenjtë. Historia e teqesë lidhet ngushtë me figurën e misionarit të parë, baba Aliu, që solli dhe përhap bektashizmin në këtë zonë, dhe më vonë me themeluesin zyrtar, Abdullah Babain. Teqeja ishte nën varësinë e Gjyshitës së Gjyrokastërës dhe sot i përket juridiksionit të Gjyshitës së Beratit. Ndër vite, kanë shërbyer figura të njohura të bektashizmit si baba Meleqi, baba Hyseni,

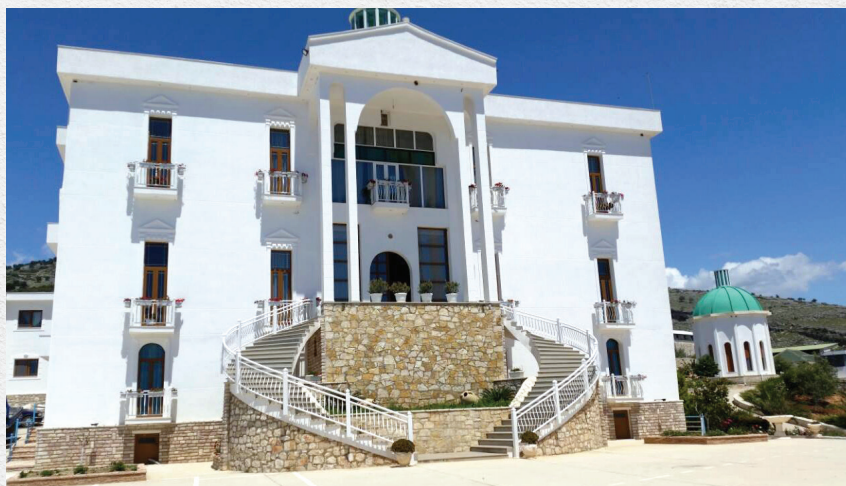

baba Hajdari, baba Nazifi dhe shumë të tjerë, të cilët kanë luajtur një rol të rëndësishëm në përhapjen e fesë në zonën e Dëshnicës dhe Skraparit. Teqeja është dëshmitare e ngjarjeve të rëndësishme historike dhe kulturore, përfshirë mbështetjen për lëvizjet për gjuhën shqipe në fillimshkullin XX. E djegur nga andartët grekë në vitin 1914, ajo u rindërtua në vitin 1920. Më pas, u mbyll nga regjimi komunist në vitin 1967 dhe u rihap në maj të vitit 2003, e rindërtuar nga themelet me përkushtimin e baba Hekuran Nikollarit. Sot, Teqeja e Alipostivanit, me ndërtesën e saj të re dhe mjediset karakteristike bektashiane, është jo vetëm një qendër shpirtërore, por edhe një atraksion i veçantë natyror dhe kulturor në luginën e Vjosës. Me gjelbërim përreth, tyrbe dhe histori të pasur, ajo mbetet një nga perlat e trashëgimisë bektashiane në Shqipëri.

4 QERSHORI, DITA E PELEGRINAZHIT NË TEQENË “DEDE RESHAT BARDHI”-SARANDË

Dita tradicionale e pelegrinazhit vjetor në teqenë ‘Dede Reshat Bardhi’-Sarandë, 4 qershori, ka një simbolikë të veçantë këtë vit, pasi plot 15 vite më parë, në këtë objekt kulti, u bë përrurimi i themeleve, ku gurin e parë, e vendosi ish-Kryegjyshi Botëror Bektashian, Dede Baba, Reshat Bardhi. Lidhur me këtë ditë, Kryegjyshi Botëror Bektashian, Shenjtëria e Tij, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, midis të tjerave tha: “...Dita e 4 qershorit, që është një ditë e shënuar pelegrinazhi për bektashinjtë e Sarandës, rrethinave e shumë më gjerë, na kujton të gjithëve gjithashtu ditën e 16 viteve më parë, kur u hodh guri i parë në themelet e këtij objekti, që mori emrin e klerikut të nderuar, ish-Kryegjyshit Botëror Bektashian, ish-Myrshidit tim, Shenjtërisë së Tij, Haxhi Dede Baba, Reshat Bardhi, emrin e të cilit ajo mbanë. Ajo hodhi shtat dhe u bë një objekt i mrekullueshëm për të pritur e përcjellë besimtarët, ku ata falen, luten, shtojnë adhurimin për të Madhin Zot dhe marrin shpresë për një të ardhme më të mirë.

Me hijeshinë që ka kjo teqe, me misionin për ruajtjen e përhapjen e besimit tonë të paqtë, me emrin që mban, është dhe do të jetë një objekt adhurimi për sot e për brezat që vijnë. Ndaj dhe pelegrinazhi që përkon me këtë ditë, është plotësisht besim e shpresë për të gjithë besimtarët e dashamirësit...”

Teqeja ‘Dede Reshati’ e Sarandës, hodhi themelet më 4 qershor të vitit 2009, në gjurmët e vjetra të Sari Salltikut në faqen e kodrinës pranë detit Jon. Kjo teqe është përballë Korfuzit, atje ku

ndaloi Sari Salltiku, misionari i parë i Islamit dhe bektashizmit, sot i thonë kisha e Spirodhonit. Në momentin e nisjes së ndërtimit, ndër të tjera, Dede Reshat Bardhi (emrin e të cili do të merrte teqeja më vonë) tha: “ Ndihej singërisht i lumtur dhe shumë i respektuar të vendos gurin e themelet në teqenë tonë të re në Sarandë...” . Teqeja, në këto vite, ka marrë formën e plotë. Ajo ruan elementët bektashian, me dhoma të bollshme, mejdanin, kafeoxhaku, kuzhina. Ka edhe dhomën muzeale me objekte të shumta origjinale bektashiane.

Pamje nga aktiviteti sportive në Lapardha, Berat

AKTIVITET SPORTIV NË LAPARDHA TË BERATIT PËR 14-VJETORIN E ZGJEDHJES SË KRYEGJYSHIT BOTËROR BEKTASHIAN, HAXHI DEDE BABA, EDMOND BRAHIMAJ

Në kuadër të 14-vjetorit të Fronëzimit në krye të Kryegjyshit të Botërore Bektashianë të Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, më 11 qershor 2025, në orën 17:00, në fushën sportive të Njesisë Administrative Lapardha 1, Bashkia Berat, u zhvillua një aktivitet sportiv me karakter festiv dhe edukativ. Aktiviteti, i titulluar “Fronëzimi”, organizuar në nder të kësaj dite të shënuar, mbledhi gjashtë ekipe të futbollit të moshës U-13 nga rrethet e Lushnjës dhe Beratit. Në veprimtari morën pjesë përfaqësues të pushtetit vendor, të Kryegjyshit të Botërore Bektashianë, si dhe media vendore, përfaqësuar nga gazetari dhe publicisti i njohur Sulo Gozhina. Organizatorët e aktivitetit, z. Kujtim Baze nga Komuniteti Bektashian i Lushnjës dhe z. Gramos Cjapi, e zhvilluan këtë nismë për të katërtën herë me kujdesin e veçantë të Kryegjyshit Botëror Bektashian, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj. Skuadrat pjesëmarrëse ishin: “Lushnja 1920” me trajner Judmir Gazheli; “Ylberi”, Lushnjë me

trajner Indrit Qerimi; “Tomorri B”, me trajner Bledar Fetaj; “Tomorri L” me trajner Jurgens Gremshi; “Akademia Jek Baze”, Dushk-Lushnjë me trajner Orgest Baze; Ekipi vendas, “Lapardhaja”. Përhëndetjet dhe mesazhet e rastit u përcollën nga z. Nuri Çuni, Sekretar i Përgjithshëm i Kryegjyshit të Botërore Bektashianë, i cili transmetoi mesazhin e Baba Mondit:

“Të duam sportin, të përgatitemi fizikisht për t’u larguar nga veset e këqija, të duam mësimet, dashurinë, vëllazërinë dhe edukimin me vlerat e moralit bektashian.” Ndërsa z. Admir Grembi, Kryetar i Njesisë Administrative Otlak, falënderoi organizatorët për aktivitetin dhe uroi Kryegjyshin

Botëror për drejtimin e urdhrat bektashian. Edhe z. Bajram Tabaku, Kryetar i fshatit Lapardha 1, shprehu mirënjohjen për Kryegjyshit të Botërore dhe veçanërisht për Baba Mondin, duke e quajtur këtë veprimtari një nder për fshatin. Pas zhvillimit të ndeshjeve, u shpallën fituesit: Vendi i parë: “Lushnja 1920”; Vendi i dytë: “Ylberi”, Lushnjë; Vendi i tretë: “Akademia Jek Baze”, Dushk-Lushnjë. Për të gjithë fëmijët pjesëmarrës u shpërndanë medalje të personalizuar me logon e 14-vjetorit të Fronëzimit të Kryegjyshit Botëror, ndërsa ekipet fituese morën kupa si simbol i paqes, harmonisë dhe vëllazërisë bektashiane. U ndanë gjithashtu

Certifikata Mirënjohjeje për sportistët dhe për mikpritësit e rinisë sportive të Lapardhasë. Në përmbyllje të aktivitetit, të gjithë pjesëmarrësit vlerësuan kontributin e çmuar të Kryegjyshit Botëror, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, në promovimin e edukimit dhe sportit tek brezat e rinj.

ZHVILLOHET NË LUSHNJË VEPRIMTARIA SPORTIVE BEKTASHIANE ‘KUPA PASARDHËSI-2025’

Pamje nga aktiviteti sportiv në Lushnjë

U zhvillua të dielën (18 maj 2025) në qytetin e Lushnjës veprimtaria sportive bektashiane “Kupa Pasardhësi-2025”. Ky aktivitet i përvitshëm tradicional, u organizua me rastin e 66-vjetorit të ditëlindjes së Kryegjyshit Botëror Bektashian, Shenjtëria e Tij, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj. Kujtim Baze, organizatori i këtij aktiviteti, çeli veprimtarinë sportive dhe prezantoi ekipet pjesëmarrëse: “Tomorri”-Berat, “Frashëri”- Fier, “Ylberi”-Lushnjë, “Akademia Idajet Baze” – Dushk, “Arnisa”-Lushnjë.

Në emër të Dede Edmond Brahimajt, i përshëndeti garuesit, Nuri Çuni, Sekretar i Përgjithshëm i Kryegjyshit Botëror Bektashian. Gara, midis ekipeve, pati shumë rivalitet dhe u ndoq nga pjesëmarrës të shumtë që kishin ardhur për të ndjekur aktivitetin në fushën sportive të futbollit të Kishës Katolike. Fitues u shpall

ekipi ‘Arnisa’-Lushnjë, të cilit iu dha dhe medalja dhe kupa e aktivitetit dhe mirënjohja e Kryegjyshit Botëror Bektashian, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj. Dhe për ekipet e tjera që zunë vende nderi, përkatësisht: ekipi i Tomorrit të Beratit, me trajner Bledar Fetahu; ekipi ‘Ylberi’-Lushnjë, me trajner Indrit Qerimi; ‘Arnisa’-Lushnjë me trajner Erion Iliazi; Akademia ‘Idajet

Baze’, me trajner Orgest Baze; ‘Frashëri’, me trajner Viktor Gjyla, u dha certifikata e firmosur nga Dede Edmond Brahimaj, me motivacionin, “Frymëzues e përhapësi i edukimit sportive të rinisë me vlerat e moralit shoqëror të Urdhrit Bektashian”. Në këtë ceremoni, ishte e përshëndeti dhe deputeti i sapa zgjedhur i Lushnjës, Asfloral Haxhiu.

KRISTIAN MUÇO

Selia e Kryegjyshit Botëror Bektashian, Tiranë.

Aktivitetet e Selisë së Shenjtë Bektashiane, maj- qershor 2025

- ♦ 1 maj:- Zhvillohet pelegrinazhi tradicional në teqenë 'Durballi Sulltan' në Volos- Larisa, Greqi.
- ♦ 8 maj:-Kryegjyshi Botëror Bektashian, uron zgjedhjen e Robert Francis Prevost si Papë i ri i Vatikanit.
- ♦ 13 maj:-Punime restauruese te tyrbja e Zleushës, në fshatin Mokricë-Zleushë të Përmetit trashëgimia shpirtërore drejt ruajtjes dhe gjallërimit.
- ♦ 14 maj:- Pelegrinazh në teqenë e Alipostivanit, (165-vjetori i themelimit) Përmet.
- ♦ 15 maj:-Pelegrinazh në teqenë e baba Hasanit në Memaliaj (165-vjetori i themelimit) dhe pelegrinazhi tradicional në teqenë e Komarit të Tepelenës.
- ♦ 17 maj:- Kryegjyshi Botëror, Shenjtëria e tij, Haxhi Dede Edmond Brahimaj, i ftuar në darkën shtetërore, shtruar nga Kryeministri Rama, për Presidentin francez Emanuel Macron.
- ♦ 18 maj:-Kryegjyshi Botëror merr pjesë në meshën e fillimit të pontifikatit të Shenjtërisë së tij, Papa Leoni XIV, në Vatikan.
- ♦ 18 maj:-Zhvillohet në Lushnjë veprimtaria sportive bektashiane "Kupa pasardhësi-2025" me rastin e 66-vjetorit të ditëlindjes së Dede Edmond Brahimaj.
- ♦ 19 maj:-Kryegjyshi Botëror i Bektashinjve, Haxhi Dede Edmond Brahimaj, në audiencë me Papa Leoni XIV, organizuar nga Dikasteri për Dialog Ndërfetar në Vatikan.
- ♦ 21 maj:-Promovohet (e mërkurë, ora 11:00) libri, "Nefes-Jeta ime", i Kryegjyshit Botëror Bektashian, Dede Baba, Edmond Brahimaj.
- ♦ 22 maj:-Dita e pelegrinazhit në tyrbën e Gjonçit, Kolonjë.
- ♦ 25 maj:-25 maji- ditëlindja e Naim Frashërit, poetit që lartësoi kombin me besën dhe dritën bektashiane
- ♦ 26 maj:-Organizohet në Përmet e Frashër aktiviteti "Naim Frashëri, emblema ndriçuese e kulturës shqiptare".
- ♦ 28 maj:-Pelegrinazh në teqenë e "Baba Sako", Luz i Madh, Kavajë.
- ♦ 4 qershor:-Pelegrinazhi në teqenë "Dede Reshat Bardhi"- Sarandë.
- ♦ 5 qershor:-Urimi për Kurban Bajramin, i Kryegjyshit Botëror, Haxhi Dede Edmond Brahimaj.
- ♦ 6 qershor:-Festohet të premten, 6 qershor 2025, dita e Kurban Bajramit.
- ♦ 7 qershor:-Pelegrinazh në teqenë e Qesarakës, Kolonjë.
- ♦ 11 qershor:-U zhvillua ceremonia përkujtimore me rastin e 14-vjetorit të zgjedhjes së Shenjtërisë së Tij, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj, në detyrën e lartë si Kryegjysh Botëror i këtij komuniteti të paqte dhe të përhapur në mbarë botën.
- ♦ 11 qershor:-Aktivitetet sportiv në Lapardha të Beratit për 14-vjetorin e fronëzimit të Kryegjyshit Botëror Bektashian, Haxhi Dede Baba, Edmond Brahimaj.
- ♦ 17 qershor:-162 vjet nga kalimi në amshim i baba Sulejmanit të teqesë së Shtufit, Gjirokastër
- ♦ 18 qershor:-Pelegrinazh në teqenë e Gllavës dhe përkujtim i 140-vjetori i lindjes së baba Shefqet Gllavës.
- ♦ 20 qershor:-Pelegrinazh në teqenë e Backës-Skrapar. (162-vjetori i themelimit të saj)
- ♦ 22 qershor:-Pelegrinazh në teqenë e Melçanit (85-vjetori i themelimit).
- ♦ 24 qershor: Ambasadori i Sllovakisë në Shqipëri zhvillon një vizitë kortezie në Kryegjyshatën Botërore Bektashiane.
- ♦ 26 qershor:-Kryegjyshi Botëror Bektashian, viziton komunën e Prishtinës; nënshkruan disa marrëveshje me kryevendorin, Përparim Rama.
- ♦ 27 qershor:-Në muajin Muharrem filloi matemi-një udhëtim shpirtëror drejt pastrimit, përkushtimit dhe dashurisë hyjnore, në Selinë e Shenjtë në Tiranë dhe gjithë teqeve në Shqipëri dhe në botë.
- ♦ 30 qershor:-Pelegrinazh në teqenë e Ballenjës në Martanesh, kremtohet 155-vjetori i themelimit, një udhëtim historik, shpirtëror dhe kombëtar.

Nga Kurani Qerim...

(Vijon nga numri i kaluar)

SURETU ALI IMRAN

Me emrin e Allahut, Mëshiruesit, Mëshirëbërësit!

- ◆ Thuaj: Allahu e tha të vërtetën, pra ndiqen fenë e pastër të Ibrahimit, sepse ai nuk u takonte idhujtarëve.
- ◆ Shtëpia (xhamia) e parë e ndërtuar për njerëz, është ajo që u ngrit në Bekë (Meke), e dobishme udhërrëfyes për mbarë njerëzimin.
- ◆ Aty ka shenja të qarta: vendi i Ibrahimit, dhe kush hyn në te, ai është vendi i sigurt. Për hire të Allahut, vizita e shtëpisë (Qabesë) është obligim për ata që kanë mundësi udhëtimi te ajo, e kush nuk e beson (ai nuk e viziton); Allahu nuk është i nevojshëm për (ibadetin që e bëjnë) njerëzit.
- ◆ Thuaj: “O ithtarë të librit, përse i mohoni ajetet (argumentet) e Allahut? E Allahu mbikëqyr atë që ju veproni.
- ◆ Thuaj: “O ithtarë të librit përse e pengoni atë që beson nga rruga e Allahut, duke u angazhuar që

ta paraqitni atë të shtrembër, ndërsa vetë ju, jeni dëshmues se është e vërtetë! Veprimi juaj nuk mund t’i shmangët mbikëqyrjes së Allahut.

- ◆ O ju që besuat, në qoftë se ju i bindeni një grupi të atyre që iu është dhënë libri, ata, pas besimit tuaj, do t’ju kthejnë në mosbesimtarë.
- ◆ Si bën të mos besoni, kur juve janë duke iu lexuar (duke iu shpallur) ajetet e Allahut dhe kur në mesin tuaj gjendet i dërguari i Tij? E kush i përmbahet fesë së Allahut, ai pa dyshim është i udhëzuar në rrugën e drejtë.

- ◆ O ju që besuat, kini frikë Allahun me një sinqeritet të vërtetë dhe mos vdisni, pos vetëm duke qenë myslimanë (besimtarë)!
- ◆ Dhe kapuni që të gjithë ju për litarin (fenë dhe Kuranin) e Allahut, e mos u përçani! Përkujtoni nimetin e Allahut ndaj jush, kur ju (para se ta pranoni fenë islame) ishit armiqësuar, e Ai bashkoi zemrat tuaja dhe ashtu me dhuntinë e Tij u bashkuat të jeni vëllezër. Madje ishit në buzë të greminës së xhehenemit, e Ai ju shpëtoi prej tij. Po kështu Allahu ua sqaron juve argumentet e veta që ju të gjeni të vërtetën e lumtur.
- ◆ Nga ju le t jetë një grup që thërret në atë që është e dobishme, urdhëron për punë të mbara dhe ndalon nga e keqja. Të tillë janë ata të shpëtuarit.
- ◆ E mos u bëni si ata që u ndanë dhe u përçanë pasi u patën zbritur argumentet. Ata do të pësojnë një dënim të madh.
- ◆ Në ditën kur ka fytyra që zbardhen dhe ka fytyra që nxihen. E përse i përket atyre që fytyrat u janë nxirë (u thuhet): “A edhe pas besimit tuaj u bëtë

VIJON NË FAQEN 30 >>

pa besimtarë? Vuani pra, dënimin për shkak se ishit jo besimtarë!”

- ♦ Ndërsa atyre që fytyrat e tyre janë zbardhur, ata janë në mëshirën (xhenetit) e Allahut dhe aty janë përgjithmonë
- ♦ Ja, këto që po t’i lexojmë ty janë argumentet e sakta të Allahut. E Allahu nuk është ai që e do padrejtësinë për njerëz.
- ♦ Të Allahut janë çka në qiej dhe çka në tokë dhe te Allahu kthehen çështjet
- ♦ Ju jeni populli më i dobishëm, i ardhur për të mirën e njerëzve, të urdhëroni për mirë, të ndaloni nga veprat e këqija dhe të besoni Allahun. E sikur ithtarët vë librit të besonin drejt, do të ishte shumë më mirë për ta. Disa prej tyre janë besimtarë, po shumica e tyre janë larg rrugës së Zotit.
- ♦ Ata kurrësi nuk mund t’ju sjellin ndonjë dëm juve, përveç ndonjë shqetësimi, po edhe në ju luftofshin, ata do të zmbrahsen prej jush. Mandej ata nuk janë të ndihmuar.
- ♦ Atyre (jehudive) u është vënë njollë e nënçmimit kudo që të gjenden, vetëm nëse kapen për litarin (fenë) e Allahut dhe kthehen në besën e njerëzve (të myslimanëve), ata kanë shkaktuar kundër vetes përbuzje nga Allahu, andaj atyre u është shtruar shtypja e mjerimi. Këtë për shkak se ata i mohonin argumentet e Allahut, i mbytnin mizorisht pejgamberët dhe për shkak se kundërshtonin (udhëzimet e Zotit) dhe tejkalonin (çdo normë njerëzore).

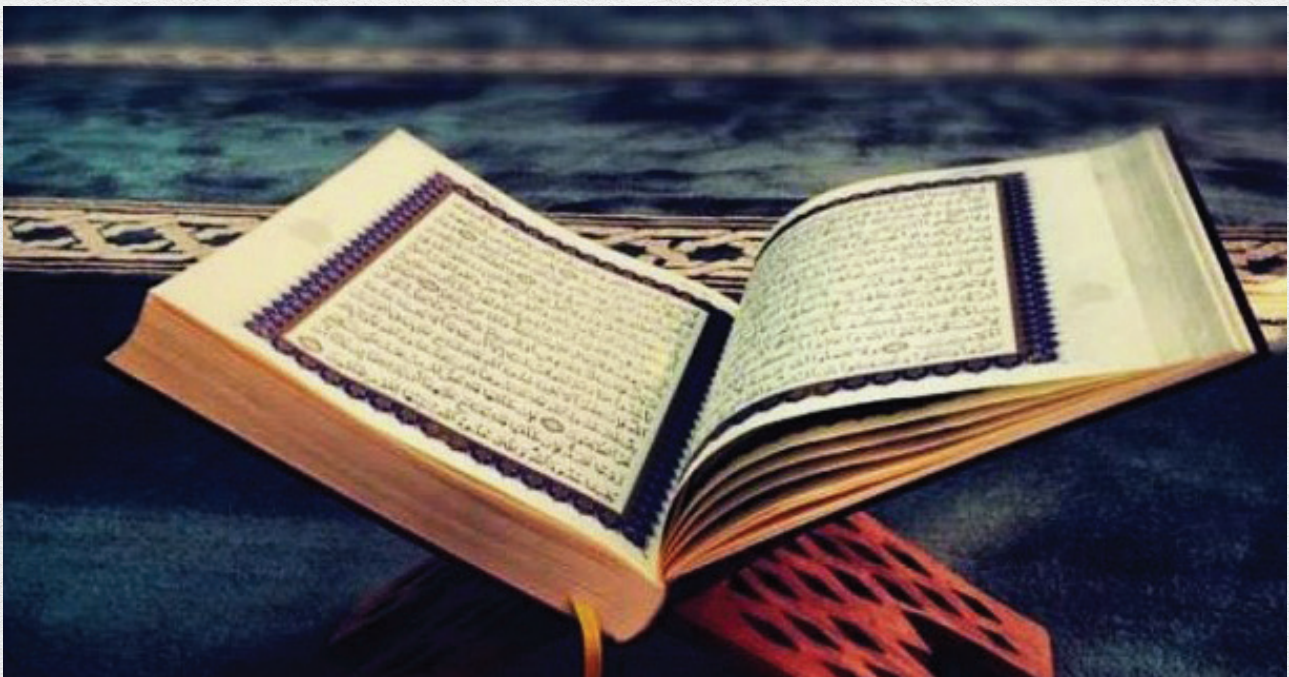
- ♦ Ata (ithtarët e librit) nuk janë të njëjtë. Nga ithtarët e librit ka që janë në rrugë të drejtë, gjatë natës lexojnë ajetet e Allahut duke u lutur.
- ♦ I besojnë Allahut dhe ditës së gjykimit, këshillojnë për të mirë dhe largojnë nga të këqijat, përpiqen për punë të dobishme, edhe ata janë prej të mirëve.
- ♦ E çfarëdo të mirë që bëjnë, ajo nuk u mohohet. Allahu i di shumë mirë të devotshmit.
- ♦ S’ka dyshim se atyre që nuk besuan, nuk do t’u bëjnë dobi ndaj (dënimin të) Allahut as pasuruar as fëmijët e tyre. Ata janë banues të zjarrit dhe aty janë përgjithmonë.
- ♦ Shembulli i asaj që ata japin në këtë jetë (për t’u lavdëruar e përmendur) është si i një ere me breshër që godet dhe shkatërron të mbjellat e një populli që e ka lëshuar rrugën në dëm të vetes. Allahu nuk u bëri zullum atyre, por ata ishin që i bënë të padrejtë vetes së vet.
- ♦ O ju që besuat, mos i zini për miq të ngushtë të tjerët jashtë mesit tuaj, ata nuk pushojnë së vepruari në dëm tuajin, u dëshirojnë çka u mundon juve. Urrejtja kundër jush duket nga gojët e tyre, por ajo që fshehin në gjokset e tyre, është edhe më e madhe. Ne pra, u kemi sqaruar faktet nëse ju i kuptoni.
- ♦ Ja, ju (myslimanë) jeni që i doni ata, e ata nuk ju duan juve. Madje ju i besoni librat në tërësi (të gjitha shpalljet) e kur ju takojnë juve thonë: “Ne kemi besuar!” e kur veçohen, ata nga mllefi kundër jush grisin majat e gishtrinjve.

Thuaju: “Vdisni me atë mllef tuajin!” Allahu i di shumë mirë se çka mbajnë (të fshehtat) zemrat e tyre.

- ♦ Nëse ju përjetoni ndonjë të mirë, ata i dëshpëron ajo, e nëse u godet ndonjë e keqe, ata gëzohen për atë. Po, në qoftë se ju bëhi të durueshëm dhe ruheni (mëkateve), dinakëria e tyre nuk do të mund t’u dëmtojë aspak. Është e sigurt se Allahu e ka në dorë atë që punojnë ata.
- ♦ Përkujto (O i dërguar) kur dole nga familja jote që t’ua përcaktosh besimtarëve vendet në luftë., E Allahu është që dëgjon (fjalët) dhe që kupton (qëllimet).
- ♦ Kur dy grupe prej jush gati u treguan të dobëta, po Allahu ishte që u ndihmoi atyre (që të mos largoheshin), andaj besimtarët le të mbështeten vetëm Allahut *
- ♦ Allahu u ndihmoi juve në Bedr kur ju ishit pak në numër, e për të qenë mirënjohës, keni frikë nga Zoti.
- ♦ Kur ti u thoshe besimtarëve: “A nuk është mjaft për ju që Zoti juaj t’ju vazhdojë ndihmën me tre mijë engjëjt e zbritur?”
- ♦ Po, nëse jeni të qëndrueshëm e të matur, e ata (armiqtë) t’ju vinë tash në këtë moment, Zoti juaj ua vazhdon juve ndihmën me pesë mijë prej engjëjve të ushtruar (për luftë) ose të shënuar.
- ♦ E atë (ndihmë) Allahu nuk e bëri për tjetër por vetëm për t’ju gëzuar dhe me të qetësojë zemrat tuaja, përndryshe ndihma vjen vetëm prej Allahut, ngadhënjyesit, të urtit.

- ♦ (U ndihmoi) Që t'a këpusë një grup nga ata që nuk besuan (duke i mbytur a zënë robër), ose për t'i demoralizuar dhe ashtu të kthehen të dëshpëruar.
- ♦ Ty nuk të takon asgjë rreth çështjes së a do t'u pranojë Ai pendimin apo do t'i dënojë ata, në të vërtetë ata janë zullumqarë.
- ♦ Vetëm e Allahut është gjith ç'ka në qiej e në tokë, Ai i fal Atij që do dhe Ai dënon atë që do. Allahu është mëkatfalës, mëshirues.
- ♦ O ju të cilët besuat, nis e hani kamatën që po e shumëfishoni dhe kini frikë (debimin e) Allahut ashtuqë të gjeni shpëtim.
- ♦ Dhe ruajuni zjarrit që është përgatitur për pabesimtarët.
- ♦ E bindjuni Allahut dhe të dërguarit, ashtuqë të mëshiroheni.
- ♦ Dhe ngutuni (me punë që meritoni) në falje mëkatesh nga Zoti juaj dhe për në një xhennet, gjerësia e të cilit është si gjerësia e qiejve dhe e tokës, i përgatitur për të devotshmit.
- ♦ Të cilët japin kur janë sh lirë edhe kur janë në vështirësi dhe që e frenojnë mllëfin, që u falin (të keqen) njerëzve, e Allahu i do bamirësit.
- ♦ Edhe ata të cilët kur bëjnë ndonjë (mëkat) të shëmtuar ose i bëjnë zullum vetes së tyre, e përmendin Allahun dhe kërkojnë falje për mëkatet e tyre- e kush i falë mëkatet përveç Allahut? - dhe që duke ditur, nuk vazhdojnë në atë që kanë punuar (në të keqen).
- ♦ Shpërblimi i të tillëve është falja nga Zoti i tyre dhe xhennetet nëpër të cilat rrjedhin lumenj e aty do të rrinë përgjithmonë. Sa i mirë është shpërblimi i atyre që punojnë.*
- ♦ Përpara jush kanë kaluar popujt ndaj të cilëve janë zbatuar ligjet, ndaj, udhëtoni nëpër tokë dhe shikoni si qe përfundimi i atyre që përgënjeshtroan.
- ♦ Ky (Kur'ani) është sqarim për njerëzit, është udhëzim dhe këshillë për të devotshmit.
- ♦ E mos u dobësoni (fizikisht) dhe mos u dëshpëroni (shpirtërisht) derisa ju jeni më të lartit, po qe se jeni besimtarë të vërtetë.
- ♦ Në qoftë se juve u preku çka u dhemb (në Uhud), dhe në atë popull (armikun) e pat prekur dhembje si kjo e juaja (në Bedr). Ne, këto ditë i ndërrojmë (u japim në përdorim) mes njerëzve për t'u ditur tej Allahu ata që besuan dhe për t'i zgjedhur disa prej jush për dëshmorë (ose dëshmues). Allahu nuk i do zullumqarët.

(Vijon në numrin e ardhshëm)

Nga Divani Ali (607-644)

(Vijon nga numri i kaluar)

- ♦ Ai që më vjen për ngushëllim, më ngushëllon dhe ikën; mbetet vetëm i ngushëlluari në mes të zjarrit e të hidhërimit.

Sqarim: Këto dy vjersha edhe ca të tjera që vijnë, Imami i ka folur në kohën kur Hazreti Muhamed u shpërngul nga Meqqeja për në Medine, me të cilat tregon burrërinë e tij.

- ♦ E mbrojtja me jetën time më të mirin e gjithësisë, Profetin tonë të dashur, i cili ka qenë nga vizitorët e shtëpisë së vjetër Hyjnore.
- ♦ Kur mohuesit u përgatitën për ti bërë atentat Profetit a.s. Perëndia e shpëtoi nga rreziku.

Sqarim: Në lidhje me këtë ngjarje zbriti verseti Kuranor që thotë: “Mohuesit menduan të keqen tënde, po fuqia e Zotit është superiore dhe nuk i la ata që ta aplikojnë”.

- ♦ Rashë në shtratin e tij, duke pritur vdekjen, dhe pranova me kënaqësi vrasjen time, ose që të zihesha rob në duart e tyre.

Tregim Historik rreth kësaj ngjarje:

Kur Hazreti Muhamed i erdhi Profetësia, dhe filloi që të përhapi fenë myslimane, shumë njerëz nga populli i Meqqes, nisën të pranojnë fenë e Tij; mirëpo Profeti a.s. duke parë se: Myslimanët e rinj po përbuzeshin nga kundërshtarët, bile disa prej tyre filluan dhe që ti vrasin, i këshilloi këta që të shpërngulen nga Meqqeja. Kështu që një pjesë e popullit mysliman të atij qytetit, me urdhrin e Profetit, emigroi në Abisini dhe nëpër vise të tjera të largëta. Megjithatë numri i myslimanëve të rinj po vinte duke u shtuar. Duke parë këtë, kundërshtarët bënë një bojkotim kundër tyre, i cili vazhdoi tre vjet dhe ju pruri shumë pengesa myslimanëve. Pasi edhe bojkotimi nuk dha ndonjë fryt, atëherë u mblodhën të gjitha fiset arabe, të rrethit të Meqqes në vendin e quajtur “Darijen-Nedve”, ku vendosën që ta zhdukin nga kjo jetë trupin e Hazreti Muhamed a.s. që në këtë mënyrë

me vrasjen e Profetit, pjesëtarëve të fesë myslimane nuk do tu mbetej ndonjë rëndësi, të cilët o do të zhdukeshin fare ose dhe ata që do të mbeteshin do të ktheheshin prapë në fenë e vjetër. Edhe atentati u organizua në mënyrë që përveç fisit të Kurejshit, të merrnin pjesë nga një person për çdo fis, për t’ju mbyllur shtegun Hashiminjve që më vonë të mos kërkonin gjak vetëm nga fisi i Kurejshit, gjë që kishte për t’ju lehtësuar dhe sasinë e pagesës së gjakut.

Hazreti Muhamed iu zbulua çështja e komplotit me anën e Xhebrailit dhe i erdhi urdhër nga Zoti për të emigruar. Kështu që pak para se të rrethohej shtëpia e Profetit a.s. u konsultua me xhaxhanë e tij Abazin, i cili duke marrë parasysh se nuk mund ti bëhej ballë një fuqie kaq të madhe të formuar nga të gjithë fiset, e këshilloi Hazretin Muhamed që të shkojë në Medine, ku kishte dajallarët e tij nga fisi i Beni-Nexhasit dhe do të gjente përkrahjen e popullit të atij qyteti. Pasi u kthye nga shtëpia e Abazit, erdhi në shtëpinë e tij, thirri Imam Aliun e disa të dashur të tij të cilëve u tregoi çështjen, dhe i pyeti se cili nga ata e bën veten e tij theror për të, duke qëndruar në shtratin e tij. Kësaj pyetje iu përgjigj menjëherë Imam Aliu duke dalë vullnetarisht si kandidat për këtë qëllim. Profeti a.s. duke u kënaqur nga ky gjest heroik i Imamit, e përqafoi këtë dhe nga ana tjetër i dërgoi fjalë popullit të Meqqes që atë natë të mos dilte nga shtëpia sepse mund që të pësonin ndonjë rrezik nga ana e kundërshtarëve, dhe pasi e la Imam Aliun në shtratin e tij, doli nga shtëpia në mes të natës dhe hasi në rrugë Beqirin, të cilin e mori me vete dhe vajti e u fsheh në një shpellë jashtë qytetit në malin “Thiur”. Pas largimit të Hazretit Muhamed nga shtëpia erdhën kundërshtarët, i rrethuan shtëpinë e i thyen portën, kur hynë brenda gjetën Imamin të shtrirë në shtrat, të cilin e pyetën dhe e shtrënguan se ku ka shkuar Muhamedi. Imami iu përgjigj se nuk dinte gjë, pastaj dolën jashtë për kërkimin e Profetit.

- ♦ Atë natë Profeti fjeti i qetë në shpellë, i siguruar dhe i ruajtur nga Zoti.
- ♦ Qëndroi tre netët aty dhe pastaj i hipur në Deve, mori rrugën për në qytetin e uruar Medine.
- ♦ E sakrifikova kohën time për përhapjen e fesë së Zotit, dhe sa të jem i gjallë e të shtrihem në varr, nuk i ndahem kësaj ruge.

Tregim në lidhje me pjesën historike të sipër treguar:

Atë natë kur Profeti ynë hyri në shpellë bashkë me Beqirin, një çift pëllumbash ngritën çerdhen mbi derën e shpellës, duke lëshuar dy vezë brenda në çerdhe. Gjithashtu edhe merimanga thuri një pëlhurë rreth e përqark derës. Kundërshtarët që kishin ardhur pas gjurmës, kur e panë derën e shpellës të rrethuar me pëlhurë merimange, si dhe çerdhen e pëllumbave me dy vezë brenda, u kthyen prapë. Beqiri kur i dëgjoi fjalët e tyre u tremb, mirëpo në këtë çast zbriti verseti Kuranor që thotë: “Thuaj shokut tënd mos u mërzit se Zoti është me neve”. I biri i Beqirit, Abdullahu që ishte një djalë trim dhe

i fuqishëm, me pretekst se po kulloste dhentë, bashkë me bariun e tij Amirin, u afruan aty pranë shpellës dhe kur e pa i ati Beqiri, i tregoi Profetit për ardhjen e djalit të tij; kështu që Abdullahu mori dhentë e iu la qumështin dhe pastaj vazhdoi të shkojë e të vijë duke iu prurë lajme natën. Më në fund, kur u siguruan se kundërshtarët ishin larguar fare së andejmi, natën e tretë iu pruri dy deve të mira, duke iu thënë se tani e kishin rrugën të lirë dhe mund të shkonin për në Medine. Kështu që Profeti atë natë i shoqëruar edhe nga Beqiri, u nis për në Medine. Kush dëshiron shpjegime më të gjata mund të shikojë historinë.

Në kohën e nisjes, Profetit a.s. i zbriti verseti Kuranor që thotë: “Ka njerëz që sakrifikojnë veten e tyre për hir të Zotit”. Ky verset i dedikohet Imam Aliut i cili sakrifikoi jetën e tij për mbrojtjen e Hazretit Muhamed.

- ♦ Nuk kam parë në mes tonë sundimtar më të drejtë se ai që ka shpatën në dorë.
- ♦ Atë shpatë të mprehtë e të bardhë si biluri që i shkëlqen në pëllëmbën e dorës.
- ♦ Unë kam pranë meje shpatën e mprehtë që prej saj dalin shkëndija të zjarra.
- ♦ Neve jemi nga ajo parti që fenë e kemi të drejtë, dhe në luftë me ndihmën e Zotit bëhemi durimtar.

Sqarim: Këto vjersha, Imami ia ka dedikuar në shenjë lavdërimi, Ysames, të birit të Zejdit.

- ♦ Neve jemi të bijtë e luftës, nga ata që ndezim flakën e saj dhe nga patkonjtë e kuajve tonë dalin shkëndija zjarri.
- ♦ Unë jam ai, që nëna më ka pagëzuar me emrin Hajdar, Luan, Drangua.

Sqarim: Imami vjershën e sipërme ia ka drejtuar çifutit Murahab në luftën e Hajberit, si në përgjigje të vjershës që i foli ky në shenjë mburrje, duke i thënë se: Unë jam i biri i Abhares. Neve kemi për rob veglat e luftës, jemi bijtë e saj dhe nuk trembemi nga ajo. E ëma e këtij Abhareja ka qenë fallxheshë dhe një herë duke parë fallin i tha të birit se: Kur të takosh ndonjë njeri në luftë që e ka emrin Luan, mos lufto me të se ai të mund. Kjo fjalë i kishte rënë në vesh Imamit dhe kur u ballafaqua në sheshin e luftës me Murahabin, i tha se: Edhe unë jam ai që nëna ime më ka quajtur Luan; a nuk të kujtohet fjala e sat ëme e cila të ka porositur që të mos luftosh me atë njeri që mban këtë emër.

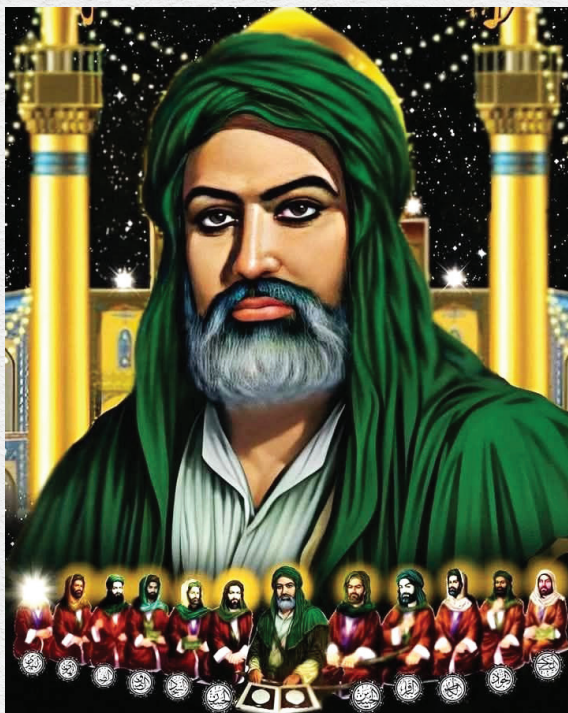
VIJON NË FAQEN 34 >>

Murahabi pasi u mendua, iu përgjigj e i tha se: Është e vërtetë. Por duke i ardhur turp nga shokët që të largohej nga lufta, hyri në luftë dhe Imami ia hoqi kokën me një të qëlluar të shpatës. Unë jam i fortë nga muskujt e krahut dhe i shëndoshë në trup, si Luani i pyjeve që të tmerron me pamjen e tij.

- ♦ Ju peshoj me shpatën time si pesha e tregut dhe ju jap me të goditje për vdekje që ju ndaj në mes.
- ♦ Unë i tejkaloj moshatarët e mi dhe ua pres kokën atyre që e mohojnë Zotin.
- ♦ Unë ju jap me shpatën time goditjet e një djali hero, atyre që s'kanë pastruar rrugën e drejtë.
- ♦ Të humbtë shpirti dhe qofsh në mizerje o i biri i mohuesit! Unë jam Aliu që shkatërroj ushtritë.

Sqarim: Imami këtë vjershë si dhe të tjera që vijojnë ia ka drejtuar çifutit Josir Hajbirurit si në përgjigje të mburrjes së tij kur i doli përpara në luftë.

- ♦ Unë jam ai që qëllon dhe triumfoj me ndihmën e Zotit të vërtetë, tek i cili do të shkojmë.
- ♦ Ju jap me shpatën time goditje që ju hedh poshtë, se unë jam i perfeksionuar në përdorimin e saj gjë të cilën po e shikoni edhe vetë.
- ♦ Me djalin e tim ungji, atë Yllin e ndritshëm, derisa ju të bindeni e të pranoni fenë e vërtetë e të lartë, nuk ja u ndaj shpatën time nga kurrizi.
- ♦ Mua më ndihmon Zoti im që është më i miri ndihmues, njësinë e Tij e vërteton kjo zemra ime me falënderime.
- ♦ Nuk i qëndron shpatës sime as Kallkani, as këmisha e hekurt. Unë jam bashkë me Profetin emigrues, Mustafanë.
- ♦ Unë jam Aliu, që Zoti me trimërinë time më bën triumfues dhe përmenden në botë me heroizmin tim.
- ♦ Në dorën e djathtë kam shpatën e kaltër, anët e të cilës ndrisin fushën e luftës me shkëlqimin e tyre.

- ♦ Zoti i madh e preferoi atë mbi gjithë njerëzinë, të cilin sot do ta kënaqi dhe Anterin do ta dënojë.

Sqarim: Imami vjershat e sipërme ia drejtoi Anterit, si në përgjigje të kërcënimeve që i bëri në luftën e Hajberit. Në mbarimin e këtyre vjershave, Imami sado që Anteri ishte shumë i fuqishëm dhe i madh nga trupi, e mundi atë dhe e lëshoi poshtë të vrarë me zotësinë e tij. 738. dhe 739. Kur e pashë se puna e mohuesve e kaloi kufirin, mu ndez gjaku, thirra Kamberin, dhe i dhashë

urdhër që të hapi gropa, Kamberi i copëtoi dhe i përplasi në të.

Sqarim: Imami këto dy vjersha i ka folur për të 16-të Nusaritë, të cilët duke parë disa mrekulli prej Tij, i thanë: Ti je Zoti. Hazreti Shahu duke u revoltuar nga fjalët e tyre, iu përgjigj me gjak-nxehtësi: Jo, mos qoftë e thënë. Unë nuk jam Zoti, por jam rob i tij, si juve. Mirëpo duke qenë se ata insistuan dhe ia përsëritën këto fjalë, Imami thirri Kamberin dhe e urdhëroi që të hapi gropa dhe pasi ia preu kokat, i futi që të gjithë nëpër gropa.

Kamberi është një nga besnikët më të

ngushtë të Imamit që nuk i është ndarë kurrë në jetën e tij, i cili në vitin 80 të Hixhretit u bë dëshmor nga dora e Haxhaxhi-Zallëmit.

- ♦ Njerëzia e dinë fare mirë që neve jemi nga më fisnikët e tyre. Nëqoftëse ata mburren, mburremi edhe ne; se jemi nga shtëpia më e mirë.
- ♦ Jemi nga rrethi i Profetit, qendra e bujarisë dhe e mrekullive na e ndihmuan fenë e lartë dhe me ndihmën e Zotit dolëm triumfues.
- ♦ Edhe toka e di që neve jemi nga më të mirët e banorëve të saj, siç e dëshmon Meqqeja me rrethin që ka.
- ♦ Sikur ta pyesësh Qabenë e mbuluar me mbulesë, e pohojnë edhe qoshet e saj, edhe guri i zi, që neve jemi nga më të mirët e njerëzisë.

(Vijon në numrin e ardhshëm)

RUBRIKA: **Mistika Bektashiane****THEOLOGJIA ISLAME, FILOZOFIA,
MISTICIZMA DHE GAZALIU**

Nga Baba REXHEBI

(Vijon nga numri i kaluar)

Gjer në kohën e Gazaliut, teologët islamë shumicën e dokumenteve, për të mbrojtur tezën e tyre, i merrnin nga filozofët dhe librat e tyre. Më pas, kur ranë në kundërshtim me ta, filluan t'i kritikonin filozofët dhe t'u përgjigjeshin tezave të tyre. Mirëpo kur i pa Gazaliu këto, i gjeti të gjitha të meta, sepse këto përgjigje përmbanin kritika ose fyerje personale dhe nuk preknin, siç duhej subjektet e tyre në themel. Prandaj tha: "Nga ata që u japin përgjigje filozofeve, nga teologët tanë në shumicë janë disa njerëz të cilët dijenitë e tyre nuk u kanë dhënë rëndësinë e merituar dhe t'i vazhdojnë gjer në fund siç duhet. Prandaj në librat e tyre kanë pjesë fjalish të pakuptueshme, të zgjatura, të ngatërruara dhe pa lidhje me njëra-tjetrën. Këto pretendime jo vetëm ata që janë thelluar në kulturë, por edhe njerëzit e thjeshtë fare nuk mund t'i besojnë. Për këtë arsye,

qysh në fillim e mora vesh mirë se është e kotë të mundohesh t'i rrëzosh dogmën tjetrit pa kuptuar mirë thelbin e kësaj dogme. U përpoqa dhe hodha dorën mbi librat e filozofëve dhe i studiova mirë e mirë vetëm, pa kërkuar fare as ndonjë ndihmë prej ndonjë mjeshtri". ("El Munkiz mined dalal", faqe 82-83).

Gazaliu kështu i u vu teologjisë, u muar tepër me të

dhe lexoi të gjitha librat e atyre më të fortëve. Si e treti mirë teologjinë islame, shkroi mbi të mjaft, por më në fund arriti në këtë përfundim: "Me gjithë që teologjia është një kulturë që plotëson qëllimin e saj, ajo është e metë dhe nuk mund të plotësojë qëllimin e Gazaliut". Domethënë teologjia nuk e ngopi Gazalinë dhe nuk mundi t'i jepte dot ilaçin e dertit të tij. ("El Munkiz mined dadal" faqe 78-80). Gazaliu, si e studioi dhe e mësoi mirë teologjinë, dhe nxori përfundimin e saj, iu kthye filozofisë dhe u muar shumë me të. I dha rëndësi të madhe kësaj dhe, siç kuptohet, përparoi shumë, se, siç dihet, ai, kur e fillonte një gjë, nuk e linte pa i gjetur fundin. Këtë e bënte pse kishte idenë që, për t'ia marrë vesh mirë një njohuri dhe të japësh mendim se ç'përmban ajo, duhet ta studiosh me fund, të mos i lësh anë e qoshe pa parë, të arrish gjer në cipin më të lartë të saj, pastaj të formosh ide të saktë për të nëse është e mirë apo jo. Gazaliu, pasi studioi filozofinë me thellësi, arriti në përfundim

VIJON NË FAQEN 36 >>

se edhe nga kjo nuk e gjeti dot bindjen e plotë ose *jekinin* që kërkonte. Nuk gjeti kënaqësi as prej kësaj. Filozofia – thotë ai – përmban disa gënjeshtër mashtroese, të cilët i bien pas asaj, nuk mund t'i shpëtojnë dot ateizmit dhe as daljes prej fesë. Brenda në të mbulon një dyshim midis afrimit tek Haku ose largimit prej Tij. ("El Munkiz mined dalal", faqe 83). Qëllimi i Gazaliut me kritikën për filozofinë nuk ishte që të tronditë bazat dhe të verbonte, me kritikën e tija, parimin filozofik, por donte të thoshte se nga eksperiencia e tij dhe nga studimet që kishte bërë mbi këtë subjekt njohurie, nxori në shesh se zbulimit që do t'i bënin të vërtetës filozofët me anën e logjikës nuk ishte e mjaftë. Ai donte të thoshte gjithashtu se, përveç logjikës, ka dhe një rrugë tjetër që ta zbulon për bukuri të vërtetën dhe të shtyn ta shikosh, pa pikë dyshimi, dritën e saj të saktë.

Kjo është rruga e misticizëm. Mistikët, duke iu mbështetur zemrës, të vërtetat e Zotit i gjejnë me shije (dhevk) dhe me shfaqim (qeshf). Prandaj mundohen të mos i plotësojnë dëshirat e epshit dhe, me anën e pehrizit dhe të përpjekjeve të tjera, mundohen ta shpëtojnë zemrën që të mos sundohet nga ana materiale. Me këtë Gazaliu nuk ia jep zotësinë logjikës ose mendjes, por e mbështet atë kurdoherë

tek zemra. Pse, sipas Gazaliut, zemra është jo vetëm e zonja të shpreh në të vërtetën e qartë, por të shpjerë edhe në lumturinë vetë. Mëndja nuk mund të ta sjellë lumturinë. Atë e sjell vetëm zemra. Për të kuptuar mirë se qysh munda Gazaliu të krijojë njohuritë dhe të vendosë pikëpamjet e tija, se qysh munda ta paraqitë misticizmin si njohurinë e

njohurit. Tregon se cilat janë njohuri të përfituara dhe deduktive dhe cilat janë të frymëzuara ose të dhuruara me anën e frymëzimit. Në librat e veta tregon gjithashtu se cilët janë punonjësit e këtyre klasifikimeve. Këto shpjegime i jep në librin e tij me titullin "El Munkidh mined dalal" (Shpëtimtari nga errësira). Kjo vepër pasqyron krejt jetën shpirtërore të Gazaliut, me sinqeritetin më të plotë. Vë në dukje çdo gjë që i ka shkuar nga zemra, mërzitjet shpirtërore që ka pasur, dhe të gjitha dritat që i kanë lindur. Ndjekësit e njohurive, me të cilët merret Gazaliu janë katër: teologët, filozofët, batanijet dhe mistikët. Teologët janë ata që, me teologjinë e tyre, kërkojnë të mbrojnë besimin e popullit nga njerëzit heretikë (bidad), të cilët kanë nxjerrë disa norma fetare të reja që nuk kanë qenë më parë me të cilat kërkojnë të ngatërrojnë mendjen e popullit indolent. Mirëpo, sipas Gazaliut, sistemi dhe mjetet që përdorin për këtë qëllim janë shumë të dobëta dhe mendimet e tyre të këllasin dyshimin.

Sa për filozofinë e filozofëve, Gazaliu thotë se, megjithëse nuk e mohan vlerën e stërvitjes së mendimit të tyre dhe rëndësisë që kanë, sidomos shkenca e matematikës dhe shkenca natyrale, ata janë kundër të gjitha atyre parimeve fetare që vijnë në kundërshtim me natyrën. Gazaliu Aristotelin,

lumturiës, se si u prit nga Ehli-Senneti (dogma ortodokse islame) dhe çfarë rrjedhime pati, të gjitha këto do t'i sqarojmë më poshtë në kapitullin që vjen.

Gazaliu, klasifikuesi i njohurive

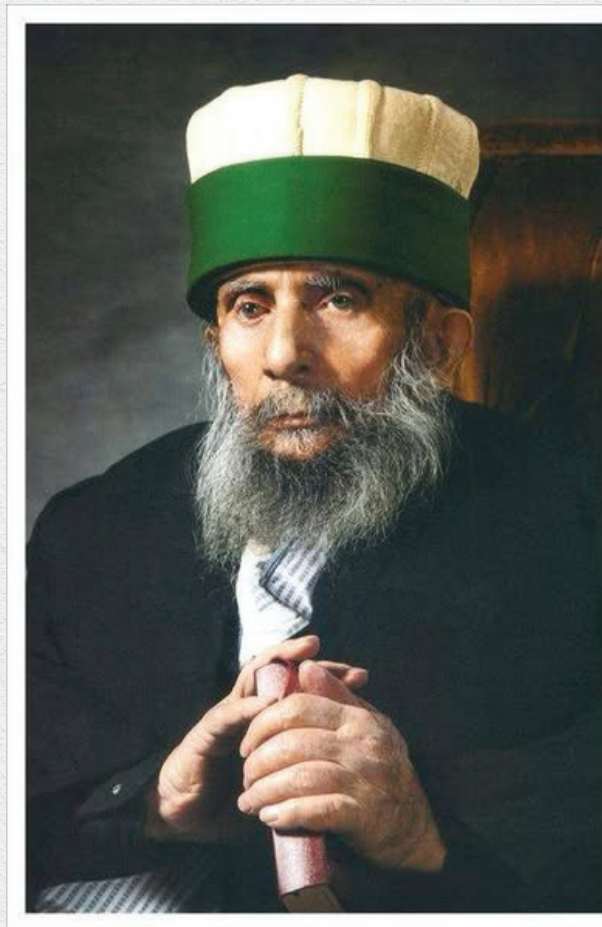
Gazaliu në veprat e veta kallëzon se qysh i klasifikon

që përmendin Farabiu dhe Ibni Sina në librat e tyre, në pjesën e shkencës divin (hiqmeti ilahije) e shikonte si armikun e islamit. Materialistët, thoshte Gazaliu, kanë mohuar Zotin dhe shpallin përjetësinë e dheut dhe të qiellit. Natyralistët, duke parë këtë mjeshtëri të bukur e të përsosur nga çdo pikëpamje, me të cilën është krijuar bota, pranojnë ekzistencën e një fuqie Krijuese, potenciale e sunduese që është Zoti, por për njerin thonë se ai bën ç' bën kur është i gjallë, pastaj s'besojnë më për të. Jetën tjetër, hesapet dhe qitapët ata s'i njohin fare. Përsa u përket filozofëve fetarë (ilahijunë), Gazaliu thotë se ata njohin Zotin, por theksojnë se bota është e vjetër dhe e përjetshme dhe Zoti di vetëm punët në përgjithësi dhe nuk merret me hollësira. Ata thonë gjithashtu se njeriu nuk do të ringjallet me trup, pasi shpirti i tij është i gjallë dhe s'vdes kurrë. Të gjitha këto pretendime të filozofëve Gazaliu i refuzon, duke i akuzuar ata si qafirë, afetarë.

Sa për batanijet (dogma e të cilëve është e errët dhe merret vetëm me kuptimin e brendshëm të versetave dhe të jashtmet s'i njeh fare). Gazaliu thotë se këta nuk dinë gjë përveç asaj që u thotë Imami i tyre i pastruar (Maasum). Ata të vetmin ndriçim kishin ayte dhe nuk dinin gjë tjetër. Këta i ka kritikuar Gazaliu dhe i ka refuzuar pikëpamjet e rrugës së tyre në librin e tij "Huxhxhetul Hak" (dokumenti i së vërtetës).

Në librin e tij "El Munkidh Mined dalal" nuk bën fjalë për ta.

Tani mbeten vetëm mistikët tek të cilët Gazaliu ka drejtuar me gjithë shpirt sytë e tij. Ndjen në zemër se çdo përparim dhe sukses që ka pasur në jetën e tij ua detyron atyre. Me suksesin dhe përparimin, që përmend, ka për qëllim përparimin e

besimit të tij të pajisur me njohuritë e shkencave hyjnore (ilmi ledun). Gazaliu, në librin e tij "El Munkidh Mined dalal", e shpjegon gjerë e gjatë rrugën mistike. Në të thotë se, pasi studioi më parë rrugën e teologëve, të filozofëve dhe të batanijet, i gjeti të gjitha të çala, të meta dhe afetare dhe u hodh me gjithë fuqinë e tij në misticizëm.

Kuptoi se atje nuk vlente vetëm njohuria, por edhe punimi ose veprat. Me veprat, thotë ai, ka për qëllim të vendosi vetveten siç duhet. T'i heqë të gjitha pengesat dhe të zhvishet nga të gjitha veset dhe gjërat e dobëta. Gazaliu ishte i mendimit se në këtë mënyrë pastron zemrën dhe e përgatit fronin e Zotit që të rrijë

si mysafir në të, duke e ushqyer me përmendjen e Tij. Gazaliu filloi të lexonte librat e mistikëve të mëdhenj si "Kuvvetul kulub" (Fuqia e Zemravet) të Mekiut dhe librat e Muhasibiut. Ndiqte me vëmendje fjalët plot këshilla e porosi të Xhunejdit, Shibliut dhe Bestamiut dhe, më në fund, si mori vesh gjithë qëllimin dhe përmbajtjen e tyre, kuptoi se nuk ishte qëllimi të kuptonte vetëm njohuritë e tyre, por edhe të përmirësonte vetveten me anën e pehrizit dhe veprimeve të tjera, që bënë ata, dhe kështu t'ia arrinte qëllimit të dëshiruar. Dhe me këtë qëllim i u shtrua, me gjithë fuqinë e tij, lutjeve të Zotit dhe nuk u nda më. Gazaliu, si i mori vesh të gjitha këto dhe pa se misticizmi ishte rruga

e vetëm që të shpije në objektivin e dëshiruar, ishte më e përsosura nga të gjitha pikëpamja morale dhe shpirtërore, kuptoi edhe se të gjitha lëvizjet e jashtme dhe të brendshme të mistikëve ishin të ndriçuara prej dritës profetike, në të cilën pruri bindje se ishte e vetmja dritë që mund të ndriçonte të gjithë shpirtat njerëzore në botë.

(Vijon në numrin e ardhshëm)

RUBRIKA: Klerikët bektashi, nëpërmjet dokumenteve arkivore

HAJDAR XHEMIL BABA, KLERIKU TURK, ME KONTRIBUTE TË RËNDËSISHME PËR BEKTASHIZMIN NË SHQIPËRI DHE EUROPË

Hajdar Xhemil Baba, kleriku i lindur në Turqi (Çenakale), ka dhënë një kontribut të rëndësishëm për bektashizmin në Turqi, Francë, Austri, ish-Jugosllavi (etj) dhe së fundi, në Shqipëri. Për këtë, ka një sërë dokumentesh zyrtare të kohës, nga ku kemi shpëputur disa, për të dhënë pjesërisht nga aktiviteti i tij i pasur.

...Sipas dokumentit arkivor të Arkivit të Shtetit Shqiptar, (AQSH F 883 V 1960 D 9 fl. 104-105) në një Deklaratë të Qerim Hoxhës, ish përkthyes në Kryegjyshatën Botërore Bektashiane, në vitet 1945-1958, në vitin 1960, ai shkruan një deklaratë, se kush është Hajdar Xhemil Baba. Interesante është përgatitja e këtij babai si intelektual, arsimor, kulturor dhe fetar. Ai me frymën bektashiane që e karakterizonte gjatë gjithë kohës që punoi në Turqi, Bullgari Jugosllavi, Francë dhe Shqipëri, ishte frymëzues dhe këmbëngulës kudo, në punën e vazhdueshme. Ai kishte një staturë formimi të plotë intelektual me disa gjuhë dhe fetar i njohur.

Qerim Hoxha shkruan këtë deklaratë si më poshtë:

“Hajdar Xhemil Babai është me origjinë turke nga qyteti Çanakala (Dardanele), i Turqisë. Ka një kulturë të madhe, sepse ka mbaruar fakultetin e letërsisë turke, arabe, persiane, franceze dhe greke të Universitetit të Stambollit ku dhe zotëron rrënjësisht këto gjuhë. Fillimisht ka qenë profesor i gjuhës frëngjishtes në shkollën Mbretërore Ushtarake të Stambollit. Më vonë, duke braktisur ofiqet e tij civile, u bë klerik bektashi duke kaluar

gradat: myhib, dervish, deri tek grada Baba. Me mbylljen e teqeve (1925-1926) në Turqi, Hajdar Xhemil Babaj, për të mos hequr petkun e tij fetar me pasaportë të rregullt turke (të cilën ia kam parë vet me sy) iku nga Turqia dhe vajti në Bullgari, ku qëndroi gati dy vjet në qytete të ndryshme bullgare për të përhapur bektashizmin tek elementi mysliman turk të Bullgarisë. Nga Bullgaria më vonë ka ikur dhe në formë shëtitje ka vajtur në Francë, Paris, ku ka qëndruar një periudhë të shkurtër. Gjatë qëndrimit të tij në Paris, me aftësitë e tija dhe me kulturën e gjerë që kishte, ka mundur të kthej në mysliman bektashi, 9 intelektual francezë (një doktor, 3 inxhinierë, 2 profesorë dhe tre të tjerë) me të cilët vazhdimisht ka pasur korrespondencë të rregullt. Nga Franca u kthye në Jugosllavi dhe duke pasur si qendër Strugën, ka zhvilluar aktivitetin e tij bektashian, në qytetet: Shkup, Tetovë dhe Gostivar. Nga Jugosllavia, po në formë shëtitje, vajti në Vjenë- Austri,. Atje qëndroi një periudhë të shkurtër, u rikthyes në Jugosllavi. Më 1931, Hajdar

Pas çlirimit, më 1946, në kohën e Dede Abazit kanë ardhur dy letra rekomande nga Stambolli nga myhibët e tij, të cilët pyesnin se ku ndodhje (Hajdar Xhemil Babai dhe sipas këshillave të baba Fajës nuk iu është kthyer përgjigja. Hajdar Xhemil Babai kishte dy të meta kryesore, që dhe vetë i pranon-te: Me gjithë që qe i vendosur në veprimet e tija me karakter të fortë dhe besnik në çdo pikëpamje, në punë qe i paqëndrueshëm.

Teqeja e Kasem Sulltanit, Shkodër

Xhemil Babai nga Jugosllavia erdhi në Shqipëri, me rastin e krijimit të Kryegjyshit Botërore Bektashianë, me anën e Kryegjyshit Sali Njazi Dede, ardhur nga Turqia. Më 1932, me rekomandimin dhe shpenzimet e Gjysh Mehmet Krujës dhe dekret të Kryegjyshit Sali Njazi Dedesë, u emërua Baba në teqenë e re, që u hap në Shkodër, duke marrë si dervish Qazim Bakallin, i cili sot është Gjysh në teqenë e Gjakovës të Jugosllavisë. Me që, paria myslimane e Shkodrës e pengonte që të ushtronte propagandimin bektashian atje, pas 11 muaj duke mbyllur teqenë, u kthye në Tiranë. Nga kthimi i tij nga Shkodra më 1933 dhe deri në shtator 1938, duke mos pasur një qendër të caktuar banimi, ka shëtitur në teqetë e ndryshme, sepse vazhdimisht banonte nëpër hotele dhe nëpër shtëpitë e myhibëve, sidomos tek Xhafer Krasa (elbasanas me banim në Tiranë) dhe tek Hamdi bej Ohri. Për lëvizjet e shumta që ky bënte dhe në

takimet e vazhdueshme të tij me rininë intelektuale të Shqipërisë (sidomos të Tiranës), u jepte instruksione kulturore. Qeveria e Zogut dyshoj kundër tij se mos bënte propagandë kundër Zogut dhe i shkroi Sali Niazi Dedesë që të mos e lejonte të banonte nëpër hotele dhe shtëpi private por të rrinte në teqe. Por me që ky (Hajdar Xhemil Babaj), sado i këshilluar nga Kryegjyshi që të mos lëvizte, përsëri pasi rrinte ca kohë në teqe, ai ikte si më parë nëpër hotele dhe shtëpi private, deri në vitin 1938, ku Ministri i P. Brendshme, Musa Juka, i bindur për aktivitetin e tij anti pushtet dhe se gjoja zhvillonte propagandë me frymë komuniste tek rinia intelektuale dhe sidomos për takimet që kishte bërë me Ali Kelmendin në Korçë dhe Tiranë urdhërojnë nxjerrjen e tij brenda 24 orëve nga toka shqiptare për në Jugosllavi. Nga data e largimit të tij nga Shqipëria dhe deri më sot nuk di se ku është dhe a është i gjallë a ka vdekur.

Pas çlirimit, më 1946, në kohën e Dede Abazit kanë ardhur dy letra rekomande nga Stambolli nga myhibët e tij, të cilët pyesnin se ku ndodhje (Hajdar Xhemil Babai dhe sipas këshillave të baba Fajës nuk iu është kthyer përgjigja. Hajdar Xhemil Babai kishte dy të meta kryesore, që dhe vetë i pranonte: Me gjithë që qe i vendosur në veprimet e tija me karakter të fortë dhe besnik në çdo pikëpamje, në punë qe i paqëndrueshëm.

Me që qe vjershëtor, në momentin kur inspirohej (frymëzohej), pa përmbajtur dot veten, në çdo vend që atë moment të ishte, në kafene, në rrugë ose në pazar nxirrte me njëherë bllokun e shënimeve që mbante në xhep dhe shkruante ekspiracionin e çastit (frymëzimin), duke lënë kështu dyshimin për këtë sjellje të tij, autoriteteve përkatëse.

Tiranë, më 2 qershor 1960".
(Qerim Hoxha, firma).

RUBRIKA: Njohuri mbi bektashizmin, objektet, ritet e traditën

Termi 'teqe' në udhëtimin shekullor

Teqe: tekke تكيه (takiyya ose takiyyah), prejardhjen e ka nga fjala 'tekje' arabisht, që nënkupton mbështetje, pikëmbështetje, përkushtim. Kuptimi i dytë; ndoshta vjen nga Tekjegah që nënkupton një vendprehje ku jeton një udhëheqës shpirtëror, (Baba) në atë vend mblidhen dervishët dhe besimtarët ku marrin shërbesat shpirtërore, dhe prehen shpirtërisht.¹ Objekt ku mbështeten dhe prehen njerëzit, vendqëndrim i udhëheqësve fetar të tarikateve. Në bektashizëm, teqe-ja është prehtore ose vendbanim i dervishëve dhe shërbestarëve fetarë të tarikatit bektashian. Gjithashtu krahasohet dhe me termat perëndimore, si 'manastir i dervishëve', ose 'prehtore e dervishëve'. Teqeja, vendqëndrimi i dervishëve, mbështetje, si jastëk, mbështetëse shpine, mbështetëse jastëku². Gjithashtu Terma ta ngjashme me fjalën Tekke, Dergjahë, Asitane dhe Pîr-Evî. Këto vende, të hasura më së shumti në Anadoll dhe më pas në tokat nën sundimin Osman, "tekke" dhe "dergjahë", i referohen të gjitha llojeve të strukturave tarikatesh (urdhrash sufi). Sidomos termi "tekke" është përhapur gjerësisht si në Anadoll, ashtu edhe në

rajonet e tjera nën sundimin Osman, duke mbuluar të gjitha strukturat e tarikateve. Asitanët, nga ana tjetër, janë komplekse të gjera (kulliye) që shërbejnë si qendra të një tarikati ose një dege të tij. Në Stamboll, ku janë të përfaqësuar shumica e tarikateve të botës islame, çdo tarikat dhe degë e tij ka themeluar nga një asitane. Asitanet, të cilat përmbajnë tyrbet (varret) e pirëve (themeluesve të tarikatit) dhe pîr-i sâniye (pasardhësve të tyre), njihen gjithashtu me terma si "shtëpi pîri", "huzur-i pîr", "asitane-i pîr", "dergjah-i pîr".

Në themel të ndërtimit arkitekturor të identifikuar, në teqe janë funksionet e nevojshme në këto objekte. Këto janë, sipas rëndësisë: adhurimi, edukimi, vizita, strehimi, ushqyerja, pastrimi dhe transporti. Duhet theksuar se dy të parat, adhurimi dhe edukimi, janë ngushtësisht të ndërthurura dhe shpesh zhvillohen në të njëjtat hapësira. Kjo veçori në skemën funksionale buron nga fakti se sistemi i edukimit në teqe nuk synon t'i mësojë diçka studentit siç zbatohet në edukimin tradicional të medresesë, por ka për qëllim transformimin dhe përsosjen e tij, duke qenë një lloj edukimi që nuk fitohet me studim, por duke u përjetuar, dhe që është një sekret midis dervishit dhe udhëheqësit shpirtëror.

Në ndërtimin e arkitekturës

së teqeve, e cila shpesh shfaq paralelizma me dizajnët e banesave, xhamive, mesxhideve dhe medreseve të rajonit dhe periudhës ku janë ndërtuar, duhet marrë parasysh ndikimi i funksioneve të ndryshme si: adhurimi kolektiv dhe individual, edukimi, solidariteti social, komunikimi shoqëror, si dhe ndikimi i Xhamisë së Pejgamberit (Mescid-i Nebevî), e cila pas vdekjes së Profetit Muhamed përmbante edhe tyrben e tij. Sidomos fakti që sufitet e konsideronin Profetin Muhamed si mësuesin e parë në të cilin mbërrinin të gjitha zinxhirët e tarikateve dhe, Ashab-i Suffe (banorët e Suffës) që jetonin në Mescid-i Nebevî si dervishët e parë, ka qenë efektiv në vendosjen e kësaj lidhjeje.³ Sigurisht deri tani nuk ka informacion të saktë rreth origjinës së fjalës "tekye", e cila në tekstet e turqishtes osmane shkruhej kështu, ndërsa sot përdoret si "tekke". Struktura e saj sugjeron se mund të vijë nga rrënja "vekee" në kuptimin "të ulesh, të mbështetesh", dhe gjithashtu në arabisht ekziston fjala "tükee" me kuptimin "shkop, mbështetje". Megjithatë, fakti që fjala "tekye" nuk gjendet në fjalorët klasikë arabë e dobëson pikëpamjen se ajo është arabe. Muhammed Adnânî, një

1 Kamusi Turki, Sami Frashri, botimi 1317 h (1900), Stamboll. V-I dhe II Shtëpia botuese Mihran, fq 432.

2 Mukemel Osmanli Lugati, Ali Nazima, Shtëpia Botuese Turk Dil Kurumu, Ankara, 2018, fq. 513.

3 TDV, Enciklopedia Islame e Dijanetit te Turqisë, pjesa 40, m. Baha Tanman, 2011, fq. 370-379.

studiues i fjalorit bashkëkohor arab, thekson se kjo fjalë është marrë nga arabishtja dhe është turqizuar në formën "tekye". Edhe në *el-Mu'cemü'l-vasîf*, fjala "tekye" është shënuar si turke pa asnjë shpjegim. Gjithashtu, pretendohet se origjina e fjalës është persishtja "tekke" me kuptimin "post" (vend uljeje ose pozicioni). Megjithatë, fjala "tekke" nuk haset në tekstet persiane; në vend të saj përdoren fjalët "dergâh" dhe "hankâh". Fjala "tekke", shumësja e së cilës formohet sipas rregullave arabe si "tekâyâ", duhet të ketë filluar të përdoret në turqishten osmane pas shekullit të XV-të.⁴ Më pas u përdor gjerësisht deri në ditët e sotme "teqe" në gjithë botën. Këtë material e përgatiti studiuesi Hisen Sulejmani⁵

Edhe nga shumë autorë të tjerë, vendas dhe të huaj, për termin "teqe" japin mendime si: Natalie Clayer, Halsuk, Robert Elsie, Rexhepagiqi, Tahir Drizari...⁶. Baba Rexhebi në

Teqeja e Alipostivanit, Përmet

librin e tij të njohur "Misticizma Islame dhe Bektashizma" shkruan: *"Teqeja është faltorja e dervishëve, ndërtesa ku kryhen ritualet, nën udhëheqjen e udhëheqësit shpirtëror. Në teqe*

Natalie Clayer, "Shqipëria Vendi i Dervishëve", Paris 1990, (përkthim) fq. 393. Jashar Rexhepagiqi, Pejë, 2003, fq. 59. Dizdari N. Tahir; "Fjalori i orientalizmeve në gjuhën shqipe", Tiranë 2005, fq. 1022. Robert Elsie, Prishtinë, 2020, fq. 693. Ali Turabiu: "Histori e Përgjithshme...", Tiranë 1929, fq. 14, Fjalori Enciklopedik Shqiptar, Tiranë 2009, fq. 2684.

kultivohet misticizmi islam, kryhen lutjet, mësohen nefese, studiohen tesavuf dhe kryhen aktivitete të tjera të dervishëve. Teqeja bektashiane ka ndërtim strukturor sipas traditës të saj."⁷ Përbëjnë veçori teqeja e Backës në Skrapar, teqeja e Zallit, teqeja e Melanit në Gjirokastrë, teqeja e Dollmës në Krujë, të cilat janë shpallur 'monumente kulture' nga shteti. Ishin të veçanta teqeja e Prishtës në Skrapar, teqetë e Turanit, ajo e Melçanit, si edhe hanet e tyre në Korçë etj, të cilat janë prishur nga rrebeshet e kohës dhe ndalimi me ligj i fesë nga shteti komunist në vitin 1967. Në çdo teqe ndodhet varri i themeluesit, si dëshmi e fillësës së tyre, i vendosur në tyrbe pranë teqesë.

Sot kemi ndërtesën monumentale në Kryegjyshatën Botërore Bektashiane, Odeonin poli-funksional (Tempulli i bektashizmit) me ambiente për aktivitete fetare-kulturore, Muzeun e Bektashizmit, Arkivin, Fototekën, Filmotekën dhe Bibliotekën, si edhe mjediset e tjera të punës. Jashtë ndërtesës ndodhen dhoma e përgatitjes së ashures, kasollja (ahuri) i kafshëve etj.

⁷ Baba Rexhebi, "Misticizma Islame dhe Bektashizma", Botimi i IV, Tiranë fq. 439.

⁴ Enciklopedija Islame, Dijaneti i Turqisë pjesa 40, Mustafa Kara. Stamboll, 2011, fq. 368-370. Stamboll.

⁵ Përgatiti këtë material të origjinës mbi termin teqe, studiuesi në Bibliotekën Kombëtare, Hisen Sulejmani.

⁶ . Ali Turabiu: "Histori e Përgjithshme...", Tiranë 1929, fq. 14,

HEADFATHER OF THE BEKTASHI WORLD HEADQUARTER HAJJI DEDE EDMOND BRAHIMAJ, IN AUDIENCE WITH POPE LEO XIV, IN THE VATICAN

On May 19, 2025, the Headfather of The Bektashi World Headquarter, His Holiness, Hajji Dede Baba, Edmond Brahimaj, held an important meeting in the Holy See with Pope Leoni XIV, within the framework of a special audience organized by the Dicastery

for Interreligious Dialogue in the Vatican. Under the title “Audience of the Holy Father Leo XIV with representatives of churches, ecclesial communities and different religious traditions”, this meeting brought together high spiritual figures from around the world, in a moment of reflection and dialogue on peace, coexistence and global challenges

affecting different faiths.

Haxhi Dede Edmond Brahimaj, as the leader of the Bektashi community, conveyed the message of this faith for love, tolerance and interreligious harmony. His participation in this event is a testament to the active role that the Bektashis continue to play in promoting dialogue between religions and building

bridges of understanding between different cultures.

The event in the Vatican also underscores the appreciation that the Holy See places on interfaith cooperation and dialogue, as an essential instrument for global peace and stability.

This historic meeting further strengthens the friendly relations between the Bektashi community and the Catholic Church, conveying an inspiring example of spiritual cooperation in a world that is increasingly in need of unity and understanding.

**DEDE EDMOND BRAHIMAJ
WAS INVITED TO STATE
DINNER, HOSTED BY PRIME
MINISTER RAMA, FOR
FRENCH PRESIDENT
EMMANUEL MACRON**

On May 16, 2025, the World Grandfather of the Bektashis, Hajji Dede Baba, Edmond Brahimaj, was the guest of honor at the state dinner hosted by the Prime Minister of Albania, Mr. Edi Rama, and his wife, Mrs. Linda Rama, to welcome the President of the French Republic, H. E. Mr. Emmanuel Macron, and the First Lady, Mrs. Brigitte Macron. The ceremony was held at the Brigades Palace in Tirana, one of the most representative spaces of the Albanian state protocol.

This state dinner was held within the framework of the VI Summit of the European Political Community, which brought together in Tirana the most important leaders of the continent, marking a historic moment for Albania's role in the international arena and for the consolidation of political, economic and cultural cooperation with the member

Grandfather of the Bektashis, Hajji Dede Baba, Edmond Brahimaj with the President of France, Mr. Emmanuel Macron, and the Speaker of the Albanian Parliament, Ms. Elisa Spiropali

states of the European Union.

The presence of Hajji Dede Edmond Brahimaj at this high-level state event is evidence of the high esteem placed on the Bektashi community in Albania and around the world, as an important factor of peace, interfaith tolerance and harmonious coexistence between faiths. As a spiritual leader of a deep and ancient tradition in Albanian culture, his participation constitutes a symbol of inclusion and unity in key moments of the Albanian state. In this special evening, in addition to the World Grandfather high-ranking figures of Albanian and European politics, representatives of the diplomatic corps, personalities of culture and art, as well as leaders of religious communities

in the country were present.

The festive and diplomatic atmosphere emphasized the importance that Albania attaches to international dialogue, strengthening relations with strategic partners and preserving its unique identity of tolerance and religious coexistence. This event further reinforces the mission that Bektashism has long undertaken: promoting peace, love and harmony, not only within national borders, but also in the international community. The involvement of spiritual leaders in activities of this level testifies to an increasingly open, inclusive society committed to building a more united and just Europe.

*Translated by:
Sheldiana Jano*

URTËSIA

REVISTË FETARE SHOQËRORE ARTISTIKE
BOTIM I SELISË SË SHENJTË TË
KRYEGJYSHATËS BOTËRORE BEKTASHIANE
NR. 164 / MAJ - QERSHOR/ 2025

Kryegjyshi Botëror
Bektashian, Haxhi Dede
Baba Edmond Brahimaj,
me Presidentin e Francës,
Sh.Tij, Emanuel Makron